

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen :

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Majoor der Infanterie.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Majoor van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

A. Q. H. DIJXHOORN, Majoor van den Generalen Staf.

M. R. H. CALMEIJER, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

P. W. PIETERS, Ritmeester der huzaren, adjudant van den Directeur Hoogere Krijgsschool.

A. ETERMAN, Kapitein der artillerie, Lid der Commissie van proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag — Tel. 117783 en 117784

Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.—

Postrekening 44715 ten name van Moorman's Periodieke Pers N.V.

106de JAAR No. 2

NADRUK VERBODEN

FEBRUARI 1937

I N H O U D

	Blz.
De bewapening van vliegtuigen, door J. J. VAN SANTEN.....	50
Een nieuw Fokker gevechtsvliegtuig.....	56
Het gebruik van zware infanteriewapenen bij den aanval, door J. G. W. N. MOONEN..	58
Overzicht van de oefening onder leiding van den Commandant van het veldleger in September 1936, door V. E. NIERSTRASZ.....	60
Vakkennis voor den reserve-officier, door E. P. WEBER.....	67
Nieuwe Uitgaven	73
Leven en Streven in de Koninklijke Landmacht.....	77
Uit de Vakpers.....	85

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen :

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Majoor der Infanterie.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Majoor van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

A. Q. H. DIJXHOORN, Majoor van den Generalen Staf.

M. R. H. CALMEIJER, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

P. W. PIETERS, Ritmeester der huzaren, adjudant van den Directeur Hoogere Krijgsschool.

A. ETERMAN, Kapitein der artillerie, Lid der Commissie van proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag — Tel. 117783 en 117784

Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.—

Postrekening 44715 ten name van Moorman's Periodieke Pers N.V.

106de JAAR No. 2

NADRUK VERBODEN

FEBRUARI 1937

I N H O U D

	Blz.
De bewapening van vliegtuigen, door J. J. VAN SANTEN.....	50
Een nieuw Fokker gevechtsvliegtuig.....	56
Het gebruik van zware infanteriewapenen bij den aanval, door J. G. W. N. MOONEN..	58
Overzicht van de oefening onder leiding van den Commandant van het veldleger in September 1936, door V. E. NIERSTRASZ.....	60
Vakkennis voor den reserve-officier, door E. P. WEBER.....	67
Nieuwe Uitgaven	73
Leven en Streven in de Koninklijke Landmacht.....	77
Uit de Vakpers.....	85

DE BEWAPENING VAN VLIEGTUIGEN

DOOR J. J. VAN SANTEN,
Kolonel van den Generalen Staf.

Onder den titel „Nieuwe gedachten over luchtstrategie” geeft het dagblad „Het Vaderland” in het avondblad van 16 Januari j.l. zeer belangrijke beschouwingen over dit onderwerp, terwijl de conclusie reeds in het hoofd is vermeld, n.l. „Het jachtwerk in eere hersteld.” De schrijver sluit zich n.l. aan bij de meening van den Franschen publicist ROUGERON, thans ook gedeeld door den Generaal N. N. GOLOVINE. Laatstgenoemde kent in zijn onlangs verschenen werk: „Air Strategy”, behalve aan de indirecte luchtverdediging, dus het bombardeeren van de vijandelijke vliegvelden, ook aan de directe luchtverdedigingsmethode, dus bestrijding van de vijandelijke bombardeurs met gevechtsvliegtuigen en jagers, weder de volle waarde toe, terwijl deze methode juist in discredit dreigde te geraken door de groote snelheden van de bombardeurs, waardoor het tijdig waarshuwen van de lvd. jagers moeilijker werd.

De zienswijze is, zoo zij juist is, zeer bevredigend voor een klein land als het onze, daar het wel niet doenlijk zal zijn, de vele vijandelijke vliegvelden met onze toch immer beperkte middelen te bombardeeren, terwijl een overmachtige vijand zijn evenredige middelen tegen onze weinige vliegvelden zal kunnen concentreeren. De uitwerking verhoudt zich in beide gevallen als het kwadraat van de machtsverhouding, op welke onomstootelijke waarheid wij reeds vele jaren geleden mochten wijzen.

Dit vraagstuk treedt op den voorgrond, nu blijkbaar met de herbewapening van onze L.V.A. zal worden aangevangen, maar het kan slechts ten volle worden gewaardeerd, indien men een helder inzicht heeft in de rol, welke de bewapening van vliegtuigen in het luchtgevecht speelt. Wij meenen daarom goed te doen, den ontwikkelingsgang van deze bewapening en van de denkbeelden omtrent de taktiek van het luchtgevecht in het kort weer te geven, teneinde aan het slot tot eenige conclusiën te komen.

Men onderscheidt:

- A. De *offensieve* bewapening, ten doel hebbende vijandelijke vliegtuigen in de lucht aan te vallen en af te schieten, met als neventaak het vuren op troepen op den grond.
- B. De *defensieve* bewapening, die het uitvoeren van opdrachten (verkenning, foto, bombardement) mogelijk moet maken, door aanvallende vliegtuigen op een afstand te houden, c.q. af te schieten.

ad A. Tijdens den Wereldoorlog en de eerste jaren daarna werd de offensieve bewapening aangebracht in eenpersoons-jachtvliegtuigen, aanvankelijk bestaande uit één, later twee vast ingebouwde mitrailleurs, vurende door het schroefvlak.

Het treffen van de schroef werd vermeden door een door de nokkenas van den motor aangedreven inrichting, die de slagpin van den mitrailleur blokkeerde, telkens wanneer een schroefblad zich vóór de monding bevond. Deze inrichting noemt men (ten onrechte) *synchronisatie*-inrichting. De vlieger richt het vliegtuig op het doel en vuurt dan af.

ad B. De defensieve bewapening, die zich hiertegen moest verdedigen, bestond uit een bewegelijken mitrailleur, in de toenmaals gebruikelijke tweepersoons-verkennings- en bombardeervliegtuigen gemonteerd op een bewegbaren ring in de waarnemers-zitplaats, en bediend door den waarnemer.

Teneinde grootere vuursnelheid te verkrijgen en bij hapering niet werkeloos te zijn, worden vaak twee aan elkander gekoppelde mitrailleurs op den mitrailleurring gemonteerd.

Daar zowel de vurende mitrailleurs als het doel zich met groote snelheid door de lucht bewegen, moet men bij het vuren de navolgende *correcties* toepassen:

a. de *doelcorrectie*, welke rekening houdt met de verplaatsing van het doel tijdens den vluchttijd van het projectiel. Richting en snelheid van het doel, moet de schutter schatten, de laatste in verband met het type van het vijandelijke vliegtuig.

De correctie wordt aangebracht met het *ringenvizier*, dat echter slechts zeer globaal werkt; bij groote doelsnelheid en grooten afstand van het doel gebruikt men nl. den buitensten, bij kleine doelsnelheid en kleinen afstand, den binnensten ring.

Men brengt het wapen in zoodanigen stand, dat het vliegtuig zich naar het middelpunt der ringen beweegt, en vuurt af wanneer men het den gekozen kring ziet passeeren.

b. de *schutterscorrectie*, welke de fout, ontstaan doordat het wapen bij het afvuren reeds eene snelheid had, nl. die van het vliegtuig, in de vliegrichting, moet opheffen. Men maakt gebruik van de omstandigheid, dat bij grootere snelheid de luchtdruk toeneemt. Door den vizierkorrel te monteeren op een windvaan, wordt die korrel door den luchtdruk verplaatst, zoodat de correctie automatisch wordt toegepast.

Daar echter geen zuivere evenredigheid bestaat tusschen luchtdruk en gewenschte verplaatsing, en ook andere factoren van invloed zijn, b.v. de schroefwind, is ook deze correctie, evenals de doelcorrectie bij het ringenvizier, slechts een grove benadering.

De vast ingebouwde (offensieve) mitrailleur heeft alleen te maken met de doelcorrectie; hier is dus alleen het ringenvizier gemonteerd.

De bewegelijke defensieve (waarnemers-) mitrailleur moet met beide correcties rekening houden, zoodat beide richtmiddelen zijn gemonteerd.

Een punt van de richtlijn is het ringenvizier, het tweede punt het windvaanvizier.

Waren deze richtmiddelen aanvankelijk, bij de gebruikelijke kleine snelheden, nog afdoende, later toen de snelheden toenamen, bleken zij te onnauwkeurig te zijn. De grootte van de correcties, en tevens van de gemaakte fouten, zijn evenredig met de snelheden.

Men heeft getracht hieraan tegemoet te komen door het gebruik van *lichtspoormunitie*. Afdoende is dit middel echter ook niet, daar ook hier fouten worden gemaakt door de te trage reactie van het menschelijk oog.

In het gevecht van den offensieven tegen den defensieven mitrailleur, waren de verhoudingen als volgt:

- 1°. de aanvaller heeft het *moreele overwicht*, en het *initiatief*; hij kan trachten, den tegenstander te verrassen, daarbij listen toepassen, bv. diens aandacht doen afleiden door andere vliegtuigen, hem aanvallen in de doode hoeken van zijn vliegtuig, hem het observeeren en richten bemoeielijken door uit de richting van de zon aan te vallen, e.d.
- 2°. de synchronisatie-inrichting van den offensieven mitrailleur beteekent een *vermindering* van de *vuursnelheid*, deze inrichting geeft vaak storingen, die zeer gevaarlijk zijn (treffen van het schroefblad); deze en haperingen aan den mitrailleur kunnen door den schutter-vlieger in de lucht meestal niet worden opgeheven.

Dit alles in tegenstelling met den bewegelijken defensieven mitrailleur, welke de volle vuursnelheid geeft en welke geheel binnen het bereik van den schutter is.

- 3°. de vlieger van het aanvallende vliegtuig biedt slechts een *zeer klein trefvlak*, daar zijn lichaam grootendeels wordt gedekt door den motor. Wordt de motor getroffen, hetgeen toch meestal eerst tijdens de laatste 200 à 300 m zal kunnen geschieden, dan *gaat de aanval toch door*.

In het aangevallen vliegtuig is niet alleen de mitrailleursschutter (waarnemer), maar ook de vlieger *volkomen onbeschermd*.

- 4°. Het grootste nadeel voor den defensieven mitrailleur is echter, dat hij slechts kan vuren in het schootsveld, dat zijne opstelling toelaat. Er blijven dus belangrijke *doode hoeken*, waarvan de aanvaller natuurlijk partij trekt.

Voor al het sub 4° genoemde nadeel maakt, dat getracht wordt, het gebruik van den defensieven mitrailleur tot noodgevallen te beperken.

Daartoe laat men tevoren de lucht van vijanden zuiveren door aanvallend optredende patrouilles van jachtvliegtuigen.

Dit vereischt de mogelijkheid van overmacht in de lucht, zij het plaatselijk en tijdelijk.

Is men hiertoe door beperktheid van de beschikbare middelen niet in staat, dan zal men het sub 4° genoemde nadeel trachten te ontgaan, door ieder arbeidsvliegtuig te doen beschermen door enkele, bij voorkeur minstens 2 vliegtuigen, die met het eerstgenoemde een gesloten escadrille vormen, waarin de vliegtuigen op verschillende hoogten zijn geëcheloneerd, waardoor zij met hunne (defensieve) mitrailleurs elkanders doode hoeken bestrijken.

Dit middel, dat voor het eerst door de Duitschers is toegepast in 1916 tijdens het offensief van de Entente aan de Somme, waarbij deze een overmacht aan vliegtuigen aldaar concentreerde, en later vooral door de Engelschen is overgenomen met hunne „Bristol fighters”, bleek *in dien tijd* afdoende te zijn.

In het Nederlandsche „Voorschrift Luchtstrijdkrachten”, dat in 1925 verscheen, maar reeds in 1921 was ontworpen, is het dan ook overgenomen, en het vormt zelfs den grondslag van de organisatie van den verkennings- en waarnemingsvliegdiens.

De eerste variatie hierop ontstond door het denkbeeld, de defensieve mitrailleurs van de verschillende vliegtuigen te verzamelen in één vliegtuig, dat dan uiteraard grooter en meermotorig moest zijn.

Het tweemotorige vliegtuig bleek het meest geëigend voor uitrusting met een beperkt aantal mitrailleurstanden, zoodanig geplaatst, dat er geen doode hoeken meer overbleven.

Zoo ontstond de „multiplace de combat”, waarvan de Amiot 140, die in December 1930 op den Parijschen salon werd geëxposeerd, een der eerste geslaagde exemplaren was.

Men meende nu, dat dit „vliegtuig zonder doode hoeken” autonoom zoude zijn, dat het zich in de lucht zou kunnen handhaven, ook tegen overmacht.

Men kon er nu dus aan denken, dit autonome vliegtuig voor het uitvoeren van bepaalde opdrachten te bestemmen en uit te rusten, b.v. als gevechtstvliegtuig, waartoe het ook een offensieve bewapening verkreeg, dan wel als bommenwerper, dan wel voor beide desiderata, tegelijk in één vliegtuig verwezenlijkt.

Dit laatste vliegtuig geeft den grondslag aan de theorieën van Generaal DOUHET, en is h.t.l. gepropageerd onder den naam „luchtkruiser”, hoewel dit geen scherp omlijnd begrip is.

Toch bleek de luchtkruiser, zóó opgevat, geen succes te zijn, en werd hij in het buitenland niet in groote series aangebouwd. Deels omdat men bij de conceptie enkele factoren over het hoofd had gezien, deels door de allengs ontstaande reactie, ontstonden de navolgende nadeelen:

- I. Het is niet voldoende, de doode hoeken op te heffen, om zich in de lucht te kunnen handhaven. Waar de maritieme kruiser zulks ter zee wel kan, dank zij zijne pantsering, zoo is thans wel afdoende gebleken, dat pantsering van vliegtuigen, zelfs van de vitale deelen, practisch niet mogelijk is. Nog steeds is dus één enkele mitrailleurkogel in staat, een vliegtuig buiten gevecht te stellen, de trefkans op een groot vliegtuig is bovendien grooter dan die op een klein vliegtuig. Dit is het overwegende bezwaar tegen groote en kostbare oorlogsvliegtuigen;

- II. Juist in de jaren onmiddellijk na de geboorte van den „multiplace de combat” werd de snelheid van de vliegtuigen aanmerkelijk opgevoerd, door sterkere en betere motoren en grootere „finesse” der vliegtuigen.

Door deze grootere snelheid ontstaan voor de defensieve mitrailleurs nadeelen, n.l.:

- a. Er zijn grootere correcties noodig, als hierboven onder *a* en *b* omschreven. Bij deze grootere correcties behooren echter grootere fouten, want deze zijn evenredig aan de correcties. Deze fouten geven afwijkingen, waardoor de trefkans vermindert. Dit geldt het sterkst voor den defensieven mitrailleur, waarbij twee correcties noodig zijn, terwijl voor den offensieven nog steeds met de doelcorrectie kan worden volstaan;
- b. de grootere snelheid geeft grooteren zijdelingschen winddruk op den dwars uit schietenden mitrailleur, zelfs zóó, dat bijzondere inrichtingen noodig zijn om dezen druk te compenseeren. Zoo ontstonden ingewikkelde affuiten, opgesteld in koepels of torens. Een en ander bracht echter gewichtsvermeerdering mede en grooteren weerstand, beide ten nadeele van de snelheid. Tevens wordt het bij opstelling, beschermd tegen den luchtdruk, zeer moeilijk de schutterscorrectie automatisch toe te passen.
- c. het z.g. effect van „Casaux”¹⁾: de zijdelingsche winddruk op den kogel maakt, dat deze een zoodanige zijdelingsche afwijking verkrijgt, dat de trefkans zeer gering wordt.

Dit effect ontstaat bij snelheden boven 300 km/uur reeds, zoodra men schiet onder grooteren hoek dan 5° met de vliegrichting.

¹⁾ Zoo genoemd, omdat dit verschijnsel op het vliegveld te Casaux het eerst werd opgemerkt.

- d. de kans, den in duikvlucht aanvallenden jager te raken na zijn aanval, nl. tijdens het passeeren (waarbij hij vroeger vrijwel weerloos was) is thans nagenoeg nihil geworden door de groote thans toegepaste duik-snelheden, nl. van 600 tot 800 km per uur.

De hoeksnelheid van het passerende doel is dan nl. zoo groot, dat visueel richten niet meer mogelijk is.

III. Als reactie op de vergroote defensieve bewapening werd de offensieve bewapening van jacht- (gevechts-) vliegtuigen opgevoerd. Dit werd mogelijk:

- a. Door het monteeren van een mitrailleur of liever nog een licht kanon boven den motor zoodanig, dat de loop is geplaatst in de holle naaf van de schroefas, bij die motoren welke een reductie-gear hebben.

De hooge toerentallen van de moderne motoren geven nl. een ongunstig schroefrendement, indien de luchtschroef rechtstreeks op de verlengde krukas is geplaatst, en dus hetzelfde aantal toeren maakt. Door tusschenschakeling van tandraden verkrijgt men voor de luchtschroef de meest geëigende omwentelingssnelheid.

De luchtschroef is dan op een afzonderlijke as gemonteerd, die men hol kan maken en op de bovenomschreven wijze benutten.

De „moteur-canon” van Hispano-Suiza was hiervan de eerste moderne uitvoering.

Het groote voordeel hiervan is, dat de vroeger genoemde synchronisatie-inrichting met de daaraan klevende bezwaren komt te vervallen. De rechtstreeksche bevestiging op de massa van het motorblok maakt toepassing van een grooter kaliber mogelijk, en daarmee van een springgranaat, zoodat een enkel schot reeds een zeer vernielende uitwerking op het vliegtuig heeft, ook al worden geen vitale deelen geraakt. Tevens wordt hierdoor het vuren van grooteren afstand (b.v. 500 m) loonend;

- b. Het monteeren van mitrailleurs in den vleugel *buiten* het schroefvlak, waardoor eveneens de synchronisatie-inrichtingen overbodig worden.

Daar de mitrailleurs hier op de langsliggers een stevige bevestiging kunnen vinden, geeft vermeerdering van het aantal mitrailleurs geen hooger gewicht dan dat van de wapens, die men aanbrengt, zulks in tegenstelling met de defensieve bewapening, waar iedere mitrailleur méér een affuit, toren, en, last not least, een bedieningsman met de vereischte opstellingsruimte voor dezen medebrengt.

Men heeft op deze wijze in Engeland jachtvliegtuigen geconstrueerd met zes offensieve mitrailleurs.

Indien men de beide sub *a* en *b* genoemde middelen combineert, ontstaat een zeer krachtige offensieve bewapening, bijv. één motorkanon en vier mitrailleurs in den vleugel.

Nog krachtiger wordt deze bewapening, indien men haar toepast op een meermotorig vliegtuig.

De tweemotorige Fokker G 1, de sensatie van den laatsten Parijschen salon, geeft een andere en o.i. zeer geslaagde oplossing (2 kanonnen en 2 mitrailleurs gemonteerd buiten de schroefvlakken), en is dan ook te beschouwen als een ongemeen krachtig gevechtsvliegtuig.

Het behoeft geen betoog, dat door de opeenstapeling van zooveel nadeelen de defensieve bewapening zeer veel van haar beteekenis heeft verloren. Indien nu

op deze wijze geen afdoende bescherming meer kan worden verkregen, doet men beter de geheele defensieve bewapening weg te laten, of althans te beperken tot één naar achteren vurenden mitrailleur (voornamelijk van moreele beteekenis), omdat deze soort bewapening een zeer ongunstigen invloed uitoefent op *het eene beschermingsmiddel*, dat nog overblijft, n.l. de *snelheid*.

Het is zeer merkwaardig, dat juist de verkrijging van grootere snelheden tot gevolg heeft gehad, dat deze de eenige factor is, welke nog een zekere mate van veiligheid verschaft.

Men behoeft hierbij niet eens te letten op de relatieve snelheden, dus op een snelheidsoverschot ten aanzien van den tegenstander. Want ook al is de eigen snelheid minder, door de hooge absolute getalwaarden, die tegenwoordig toepassing vinden, wordt niet alleen 's vijands trefkans verminderd, maar men heeft ook veel grootere kansen, nog te kunnen ontkomen, nadat men door den vijand, hetzij van den grond af, hetzij uit de lucht, is opgemerkt.

Men moet dus, bij het construeeren van welk oorlogsvliegtuig ook, de snelheid als de primaire eisch beschouwen.

Deze stelling brengt eenige consequenties mede.

Behalve het beperken van de defensieve bewapening tot den bovengenoemden enkelen mitrailleur, zal men terug moeten gaan tot de vroegere specialisatie in de vliegtuigen, naar gelang van het gebruik, dat men er van wil maken.

Een jacht-, of gevechtsvliegtuig verkrijgt dus nagenoeg uitsluitend eene *offensieve bewapening*, het wordt een compromis tusschen deze en *snelheid*.

Een bombardeervliegtuig wordt een compromis tusschen *bommenlast* en *snelheid*.

Voor beide typen moet, naar een *zeer groote* snelheid worden gestreefd en moet de *werkingssfeer*, welke een groot deel van den nuttigen last voor bedrijfsstoffen opeischt, worden beperkt tot het werkelijk noodige in verband met de tactische eischen.

Intusschen is dit alles nog niet voor onmiddellijke verwezenlijking vatbaar. Teneinde het grootste rendement te verkrijgen, zullen voor de gespecialiseerde vliegtuigen nieuwe constructievormen moeten worden uitgedacht en beproefd.

De reeds genoemde Fokker G 1 is eene uiting in deze richting. „Men ging uit van de gedachte dat kleine landen niet in de eerste plaats behoefte hebben aan bombardementsvliegtuigen in grooten getale, maar wel aan machines, om zich die bommenwerpers van het lijf te houden . . . . men (heeft) bij de constructie van de G 1 eerst de bewapening en de actie-radius vastgesteld en vervolgens daaromheen een vliegtuig gebouwd.” (De Telegraaf van 21 Januari 1937).

Zoolang nu gespecialiseerde vliegtuigen met top-prestaties nog niet ingevoerd zijn, zal men bij aanschaffingen genoeg moeten nemen met den conventioneelen vliegtuigvorm, die aan meer bestemmingen beantwoordt.

In dit licht zal men de thans voor de L.V.A. bestelde vliegtuigen Fokker T.5. moeten zien, welke in wezen bombardeervliegtuigen zijn met defensieve en offensieve bewapening, aldus ook bestemd voor gevechtsvliegtuig.

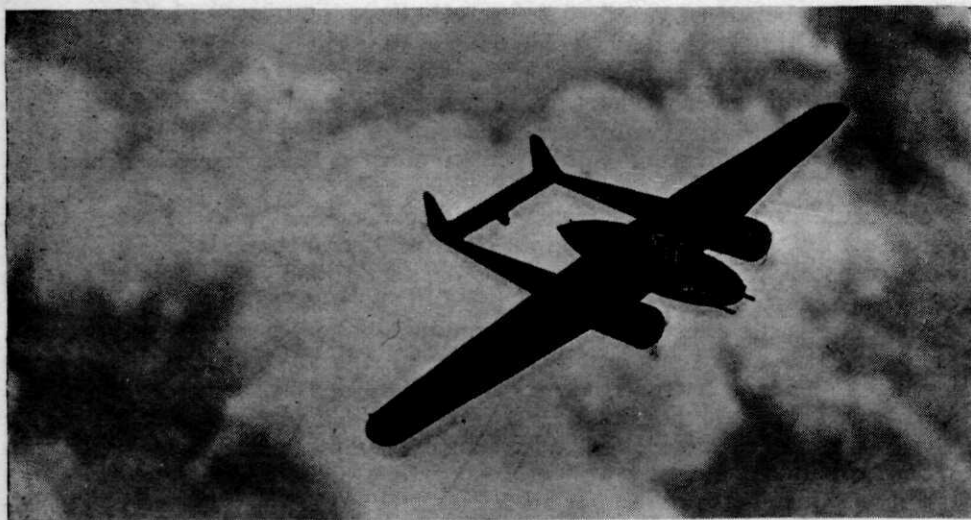
Al zal aldus de constructievorm een eenheidstype zijn, zoo zal het naar onze meening bij de bewapening en verdere uitrusting geboden zijn, slechts rekening te houden met één enkele bestemming, n.l. voor een deel der serie als bommenwerper, voor een ander deel als gevechtsvliegtuig.

De verdere naaste behoeften van onze luchtstrijdkrachten zullen dan wel uitgaan naar *krachtige gevechtsvliegtuigen*, maar dan *uitsluitend* voor deze *bestemming* ontworpen.

EEN NIEUW FOKKER GEVECHTSVLIEGTUIG

Op de 15e Internationale Luchtvaarttentoonstelling, welke van 13 tot en met 29 November j.l. te Parijs plaats vond, werd door de N.V. Nederlandsche Vliegtuigenfabriek een twee-motorig militair toestel van geheel nieuw type geëxposeerd. Dit gevechtsvliegtuig, de Fokker „G. 1.”, werd in een afgesloten ruimte van de fabriek in den recordtijd van 5 maanden gebouwd. Bij het op eigen initiatief en in het geheim gemaakte ontwerp werd rekening gehouden met de laatste militaire eischen, zoowel voor wat betreft prestaties als bewapening, terwijl ongeveer de volgende gedachtegang daarbij werd gevolgd.

De Fokker G 1.

Ook wie aan het vliegtuig in het algemeen als oorlogswapen niet ten volle de door Generaal DOUHET daaraan gehechte waarde toekent, zal toch toegeven, dat sedert den grooten oorlog (waarin het luchtwapen nog slechts als hulpmiddel werd beschouwd) de luchtmacht op één lijn moet worden gesteld met leger en vloot.

Als voornaamste wapen van de moderne luchtmacht moet het bombardementsvliegtuig worden gezien, dat niet alleen zijn aanvallen tegen de vijandelijke strijdkrachten richt, maar ook tegen strategische punten in het achterland. De materiele en vooral de moreele gevolgen hiervan zijn zeer groot en het alles overheerschende doel van het verdedigende deel van een luchtmacht zal dan ook zijn: het zooveel mogelijk verhinderen, althans beperken van de werkzaamheden van de vijandelijke bommenwerpers. Het hiervoor tot dusver algemeen bestemde vliegtuigtype, de éénzitterjager, wordt echter in dit opzicht voor een steeds zwaardere taak gesteld wegens den enormen vooruitgang, welke zich in hoofdzaak wat betreft snelheid, actieradius en defensieve bewapening der bommenwerpers in de laatste jaren heeft afgeteekend.

Weliswaar is de ontwikkeling der jachtvliegtuigen in dezen tijd eveneens zeer groot

geweest, doch bij het streven om de bewapening voldoende krachtig te maken, (ter compensatie van het betrekkelijk gering snelheidsoverschot ten opzichte van den bommenwerper) stuit men op moeilijkheden, welke verband houden met de inbouwmogelijkheden en met de omstandigheid, dat een jager met zwaardere bewapening, aan actieradius en vliegduur inboet. Daarom wordt steeds veelvuldiger de vraag opgeworpen of het alsnog mogelijk moet worden geacht een aanval van bommenwerpers met succes met jachtvliegtuigen af te weren.

Een antwoord op deze vraag geeft FOKKER met zijn gevechtsvliegtuig, de G.1. Bij het ontwerpen van dit nieuwe type is uitgegaan van de gedachte, dat het alle voordeelen van den éénzitterjager moest hebben, doch dat deze dienden te worden gecombineerd met eigenschappen, welke laatstgenoemde vliegtuigen uit den aard der zaak niet kunnen bezitten.

Beschrijving van het vliegtuig.

Het toestel is een twee-persoons, tweemotorige middendekker, met intrekbaar landingsgestel. De beide in den houten vleugel ingebouwde gondels van de luchtgekoelde Hispano-Suiza motoren gaan over in een staartstuk. Het vliegtuig heeft dus twee staarten, welke onderling verbonden zijn door het horizontaal stabilovlak. Door deze constructie krijgt de schutter, die achter in den zeer korten romp is gezeten, een uitzonderlijk groot schootsveld naar achteren, boven, onder en opzij voor het machinegeweer, dat in een draai-baren glazen koepel is gemonteerd.

De bestuurder heeft een voor een jachtvlieger ongekend goed zicht, doordat hij niet achter een motor is gezeten. In den rompneus heeft hij tot zijn beschikking: 2 kanonnen van 23 mm en 2 mitrailleurs van 7,9 mm. Verder bevindt zich in den romp een door kleppen afgesloten ruimte voor bommen.

De horizontale snelheid van het toestel bedraagt meer dan 450 km/uur, terwijl de vlieger in den verticalen duik uit sterkte-overwegingen niet aan snelheidsbegrenzing is gebonden.

De bediening der bewapening is geheel pneumatisch-hydraulisch, terwijl naar verkiezing met de kanonnen, met de machinegeweren of met alle vier tegelijk kan worden geschoten.

Rompneus, motorbekappingen en het gedeelte van het toestel achter den vleugel (staarten, stabilo en kielvlakken) zijn geheel van metaal vervaardigd.

Verbruiksmogelijkheden.

Door de groote snelheid, wendbaarheid, groote vuurkracht en groote actieradius (1350 km zonder overbelasting) is het toestel in de eerste plaats een „Super” jager, welke boven jachtvliegtuigen van het normale type nog het voordeel heeft naar achteren te kunnen schieten.

Het toestel leent zich ook als beschermingsvliegtuig en om ingezet te worden tegen gronddoelen. Door de groote actieradius en doordat in de waarnemersruimte een radio-installatie, een bommenrichtkijker en een phototoestel zijn aangebracht, is de G.1. een uitstekende strategische verkenners- en lichte bommenwerper voor gelegenheidsdoelen. In dat geval kunnen de kanonnen eventueel worden uitgebouwd en is de actieradius 1600 km of 1100 km met een bommenlast van 300 kg (eveneens zonder overbelasting).

Doordat bestuurders- en waarnemersruimten geheel gesloten zijn uitgevoerd, is het comfort van de bemanning verhoogd, hetgeen de uitvoering van de opdracht ten goede komt, vooral in de koude en bij vluchten van langeren duur.

Als secundair voordeel van de twee motoren moet tenslotte worden gewezen op de mogelijkheid van naar huis terugkeeren op één motor, wanneer de andere zijn werk heeft gestaakt. Moge dit voor een verkeersvliegtuig van overgroot belang zijn, voor het militaire vliegtuig geldt dit evenzeer, immers de kans op uitvallen van een motor (n.l. door treffers) is grooter en een noodlanding beteekent veelal een daling op vijandelijk gebied.

Concludeerend mag worden gezegd, dat FOKKER met dit toestel aan zijn reeks militaire vliegtuigen een hoogst belangwekkend nieuw type heeft toegevoegd.

HET GEBRUIK VAN ZWARE INFAN- TERIEWAPENEN BIJ DEN AANVAL

DOOR J. G. W. N. MOONEN,
Kapitein S. R. O. I.

Uit den aard der zaak is van een voorbereid vuurstelsel een grooter rendement te verwachten, dan van een inzet van wapenen, welke min of meer een geïmproviseerd karakter draagt.

Het verdient o.m. daarom aanbeveling, dat de B.C. bij een aanval steeds de mogelijkheid nagaat om met de te zijner beschikking staande zware infanteriewapenen, of met een gedeelte daarvan, een vuurbasis te vormen.

Om evenwel een vuurbasis te kunnen vormen moet het terrein aan bijzondere eischen voldoen, vooral indien daarbij met zware mitrailleurs over eigen, niet-gedekte troepen moet worden gevuld, hetgeen veelal het geval zal zijn ¹⁾.

Zoo is het beslist een vereischte, dat er een markant hoogteverschil bestaat tusschen de ligging van de doelen en het aanvalsterrein. Is een zoodanig verschil niet aanwezig, dan moeten de zware mitrailleurs — zelfs op de minst ongunstige afstanden — hun vuur reeds staken, wanneer de aanvalstroepen nog 400 m van het aanvalsdoel zijn verwijderd en zal daarna van een directe steunverleening geen sprake meer kunnen zijn.

Ook het stellingsterrein moet domineerend zijn gelegen: 1e om evenzeer te kunnen vuren over de aanvalstroepen, behoorende tot meer achterwaarts volgende echelons; 2e om inzicht te hebben in het terrein, eenerzijds ter bepaling van de ligging der doelen, anderzijds ter vaststelling van het moment, waarop de voorste aanvalstroepen de veiligheids grens hebben bereikt.

Bovendien moet het stellingsterrein de vereischte dekking bieden om daarin — ongemerkt voor den vijand — de noodige verkenningen te kunnen verrichten en schietgegevens te kunnen verzamelen.

Tenslotte behoort het stellingsterrein van voldoende afmeting te zijn, ten einde de tot de vuurbasis behoorende wapenen, zonder opeenhooping, daarin te kunnen opnemen. Hoewel het streven aanwezig zal zijn om ook de zware mitrailleurs eenigermate in de diepte op te stellen, zoo zijn deze vlakbaanwapenen toch in de eerste plaats aangewezen op een groepeerings in de breedte. Voor een volledige mitrailleur-compagnie moet worden gerekend op een frontbreedte van 250 à 300 m.

In onze over het algemeen vlakke en bovendien vaak weinig overzichtelijke terreinen zal wel zelden een aanvalsterrein worden aangetroffen, dat ten volle voldoet aan de eischen hierboven opgesomd ²⁾.

¹⁾ In dit opstel blijft buiten beschouwing het geval, waarin de vuurbasis vóór de uitgangstelling is opgesteld (punt 337 I R = II B). In een dergelijk geval kan een vuurbasis altijd van nut zijn om het voorwaarts gaan der aanvalstroepen te steunen, totdat deze de eigen voorste lijn (bijvoorbeeld die der voorhoede en waarin tevens de vuurbasis is opgesteld) hebben doorschreden.

²⁾ Zie I.R. = II B punt 342.

De gelegenheid om een vuurbasis van eenige beteekenis te vormen, dus met opname daarin van zware mitrailleurs, zal mitsdien dikwijls niet aanwezig zijn. In de meeste gevallen zal de B.C. noodgedwongen de mitrailleurcompagnie geheel of gedeeltelijk over de tirailleurcompagnieën moeten verdeelen.

Dat bij een zoodanig gebruik het schiettechnisch vermogen van het wapen niet ten volle kan worden benut, is zeer zeker een nadeel, waaraan evenwel niet is te ontkomen; de zware mitrailleur is nu eenmaal van nature meer een verdedigings- dan een aanvalswapen.

Toch zou het hierbedoelde euvel eenigermate kunnen worden ondervangen, indien op een ruimere schaal gebruik kon worden gemaakt van vuur met zware mitrailleurs *langs* eigen troepen.

Vuur langs eigen troepen vraagt evenwel om niet aangeleunde vleugels of om een aanvalsgroeping met open gelaten vakken. Deze omstandigheden doen zich voor bij een minder aaneengesloten aanval, welke dus het beeld draagt van een samenstel van partieele handelingen.

Voorts zou de mogelijkheid tot onderlinge steunverleening met zware mitrailleurs — zoo noodig naar aanwijzingen van den R.C. — kunnen worden verhoogd, door een opeenvolgend voorwaarts gaan van de voorbataljons. Punt 383 van I.R. = II B laat hiertoe weliswaar de mogelijkheid open (zie den 2en zin), echter zal bij een grooten aanval het achtereenvolgens voorwaarts gaan der bataljons om technische redenen geen regel kunnen zijn (zie den 1en zin van genoemd punt), zoodat vuur langs eigen troepen slechts sporadisch kan worden toegepast.

In het kader van dit opstel moet nog gewezen worden op het feit, dat het concentreeren van vuurwapenen van verschillend karakter in een beperkte ruimte, vooral met het oog op den te verleenen vuursteun in de latere stadia van een aanval, geenszins als voordeelig is te beschouwen. De zware mitrailleurs toch zijn bij het schieten over eigen troepen aangewezen op schootsafstanden, welke bij voorkeur zijn gelegen op afstanden van 1800 tot 2200 m. Op deze afstanden hebben de mortieren een veiligheidsmarge van 300 m in acht te nemen, terwijl deze bij een schootsafstand van 600 m slechts 130 m bedraagt. In tegenstelling met de zware mitrailleurs behooren de mortieren derhalve hun opstellingen zoo ver mogelijk naar voren te kiezen.

Uit het bovenstaande kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

1e. Bij den aanval mogen van het vuur der zware mitrailleurs geen over-dreven resultaten worden verwacht. De mogelijkheid om deze wapenen op bevredigende wijze in te zetten is zeer beperkt ³⁾. Hun gebruik is moeilijk; naar eenvoud moet worden gestreefd.

2e. Gelet op het gestelde onder 1e, zal bij den aanval de vuursteun in de eerste plaats van de krombaanwapenen moeten komen. Het aantal mortieren, organiek aanwezig, is evenwel gering. Daardoor zal de vereischte vuursteun van zware infanteriewapenen niet in voldoende mate kunnen worden verleend.

3e. Uit het sub. 1e en 2e vermeldde moge blijken, dat de aanvalsmiddelen, waarover onze infanterie beschikt, niet voldoende zijn. Ruimere toevoeging van krombaanwapenen, waarbij in de eerste plaats wordt gedacht aan een organieke indeeling van lichte mortieren bij de bataljons en van granaatgeweren bij de tirailleur-compagnieën, moet noodzakelijk worden geacht; granaatgeweren in het bijzonder om krombaanvuur te kunnen afgeven op verticaal gedekte doelen, gelegen binnen een afstand van (om de gedachten te bepalen) 200 m.

³⁾ Hierbij rekening te houden met het gestelde in noot 1.

OVERZICHT VAN DE OEFENING ONDER LEIDING VAN DEN COMMANDANT VAN HET VELDLEGER IN SEPTEMBER 1936

DOOR V. E. NIERSTRASZ.
Kapitein van den Generalen Staf.

(*Vervolg van blz. 34.*)

II. Plannen en bevelen der Partijcommandanten.

A. BLAUW.

1. C.—III D.G. gaf op grond van het Algemeen Bevel voor den opmarsch van C.—Zuidleger (blz. 23 ev.) de noodige algemeene en bijzondere bevelen uit, waarvan de korte inhoud de volgende was:

a. *Opmarschplan* (voor het geval de eischen der Blauwe regeering te 24.00 niet zijn ingewilligd of indien Rood reeds eerder de vijandelikheden opent).

Met twee divisiën in eerste linie sprongsgewijze voorwaarts gaan, onder beveiliging door voorhoeden en — op de rechterflank — door een flankdekking. Bij het ondervinden van weerstand van vijandelijke lichte troepen, deze snel en krachtig aanvallen en terugwerpen.

b. VI Div. (met 28 R.I., een S.—Vb.A. doch zonder 27 R.I. en 6 Comp. lu.mitr. min één pel): rechts; V Div. (met 10 E.W., een Comp.—III P.A. en een S.—Vb.A.): links.

Scheidingslijn: als voorgeschreven (zie blz. 26). In tweede linie: 27 R.I., dat — na verzameld te zijn — aanvankelijk achter VI Div. volgt.

c. *Opdracht voor V en VI Div.*: Op een zoodanig uur voorwaarts gaan, dat de voorste echelons der voorhoeden te 8.00 de lijn der voorposten doorschrijden.

As van beweging VI Div.: Kortendijk—Rucphen—Sprundel—Rith.

As van beweging V Div.: Oud-Gastel—Leur—Beek—Teteringen.

Achtereenvolgens door de hoofdmachten te bereiken lijnen:

1. Schijf—Vorensende—Hoeven—Laaksche Vaart (D.G. 1).

Deze lijn mag niet dan met mijn machtiging of op mijn bevel door de hoofdmachten worden overschreden.

2. Rijsbergen—Leur—Langeweg (V. 1).

Na aankomst in deze lijn zich — in afwachting van nadere bevelen — in het terrein vastzetten¹⁾.

Gedraglijnen bij het stooten op den vijand:

Zonder nadere bevelen af te wachten, krachtig aanvallen en den opmarsch

¹⁾ Aangezien in hoofdzaak de VI Div. zal worden behandeld, blijven onderdeelen van de opdracht, die nog voor V Div. zijn gegeven, doch op de handelingen van VI Div. van geen invloed zijn, onvermeld.

voortzetten tot de eerstvolgende te bereiken lijn. Aan infanterie mogen daarbij door VI Div. ten hoogste zes, door V Div. ten hoogste vijf bataljons (voorhoede en flankdekking inbegrepen) worden ingezet.

C.—VI Div. zal tot het bereiken van den lijn D.G. 1 de rechterflank voor zijn Div. doen beveiligen door een sterke flankdekking, welke — aanvankelijk ter hoogte van de voorhoede marcheerende — zoo spoedig mogelijk Schijf tracht te bereiken, ten einde aldaar de toegangen uit O. en Z.O. richting af te sluiten en tevens den viersprong van harden weg met landweg bij Jagersrust (Vt. 96—388) te bezetten.

Deze flankdekking moet Schijf en viersprong Jagersrust bezet houden tot nader order mijnerzijds.

Na het bereiken van de lijn D.G. 1 zal door mij een deel van de D.G. reserve worden aangewezen voor het bezetten van Moeren en het beveiligen van de overgangen over de Turfvaart aldaar en zullen door mij nadere bevelen worden gegeven voor de verdere beveiliging van de flank der D.G. tijdens den opmarsch naar de lijn V. 1 en voor het bezetten van Rijsbergen.

Vóór het front der divisien zal de verkenning en beveiliging moeten plaats hebben door de eskadrons wielrijders der divisien.

d. *III Verk.A.*¹⁾ verplaatst zich tegen het aanbreken van den dag in Z. richting met achterlating van kleine onderdeelen voor afsluiting van de harde wegen tot 6 E.W. die taak overneemt. Te 7.00 is zij opgesteld in de lijn Langeschouw—Schijf—O. rand Scherpenbergen ter beveiliging van den opmarsch van III D.G. tegen een aanval uit Z.O. richting en verkent van daaruit tegen de lijn Achtmaal/Zundert.

Bij aankomst van de flankdekking te Schijf e.o. gaat III Verk.A. vooruit naar Moeren ter beveiliging van de overgangen over de Turfvaart aldaar. Voor overmacht gaat zij terug richting Nederheide—Borteldonk, neemt verband op met de re. flankdekking en stelt zich onder de bevelen van den C. dier flankdekking.

e. *D.G.A.* (11 Afd.A. en III—15 R.A. onder bevel van Lt.Kol. . . . .) te 7.30 opgesteld zoo gedekt mogelijk in marschcolonne op den Wouwscheweg met het hoofd $\pm$ 100 m ten W. van Oude Tol; sprongsgewijze achter de hoofdmacht der VI Div. volgen langs straatweg Bergen op Zoom—Roosendaal—Etten, aanvankelijk tot driesprong met Hulsdonkscheweg (vt. 88—393).

f. *D.G. reserve* (27 R.I.) verzamelt bataljonsgewijze, zoodra het hoofd van de hoofdmacht van VI Div. de lijn der voorposten doorschrijdt.

Nadat de hoofdmacht de Eldersche Turfvaart heeft overschreden, wordt het regiment samengetrokken bij Borteldonk, Langdonk en Kortendijk en houdt het zich gereed om op mijn bevel op te rukken, hetzij in de richting Schijf, hetzij in de richting Rucphen.

(De opdrachten voor den vliegdiens, lu.a. en lu.mitr., treinen, stafkwartieren, commandoposten en verbindingen blijven buiten beschouwing).

Opmerkingen.

1. Men houde bij het vorenstaande voor oogen, dat de scheidingslijn

¹⁾ III Verk.A. bevond zich te Rucphen e.o. met opdracht, in samenwerking met de grenswachten de concentratie en legering te beveiligen, alsmede de Blauw-Roode grens te verkennen met blijvende waarneming van de bruggen over de Turfvaart (met name genoemd); zij moest voor overmacht terugwijken in de richting Nispen en aldaar verzamelen.

tusschen de divisieën den D.G.C. was voorgeschreven door den Leider, die hiervoor natuurlijk redenen had.

2. C.—VI Div. krijgt ter beschikking 28 R.I., ter vervanging van het op voorposten zijnde 27 R.I. Redenen hiervoor waren de volgende: In verband met de onzekerheid omtrent het optreden van Rood was het noodzakelijk, het door de voorposten gevormde beveiligend scherm zoo lang mogelijk te handhaven.

De groote breedte, waarover 27 R.I. stond opgesteld, maakte het moeilijk, om dit regiment snel verzameld te hebben, waardoor de kans bestond, dat C.—VI Div. niet tijdig de beschikking had over een Div. reserve.

De omwisseling van 27 en 28 R.I. was dus direct gevolg van de manoeuvre-omstandigheid, dat geheel 27 R.I. op een breed front op voorposten stond. Gunstig gevolg hiervan was weer, dat 28 R.I. een kans kreeg, om reeds den eersten dag in het gevecht te worden betrokken.

2. C.—VI Div. gaf zijn „Bevel voor den opmarsch op 23 September” uit, waarvan de voornaamste inhoud hierna wordt vermeld ¹⁾:

a. *Groepering. Vooruit:* 6 E.W. (min ½ pel., dat bij de voorposten was ingedeeld en later weder ter beschikking zou komen en twee groepen, ingedeeld bij marschgroep A. en B.).

Marschgroep in eerste linie:

Marschgroep A, rechts: 25 R.I. (min III en 25 Bt. 6 veld), I—7 R.A. (best. uit twee Btn), een groep-6 E.W., proef-Bt. ig..

1, 2 — I—7 R.A. van 7.30 af in de stellingen ter beschikking van den Marschgroeps-Commandant.

Marschgroep B, links: 26 R.I., II—7 R.A., een groep-6 E.W. I—II—7 R.A. van 7.30 af, in de stelling ter beschikking.

In tweede linie, Marschgroep C.: 28 R.I., III—7 R.A., *6 M.C. (min twee Sn), 6 C.P.*, 25 Bt. 6 Veld, een groep-6 E.W.

b. *Regeling van den marsch:* De Marschgroepen A en B doorschrijden met de voorste echelons der voorhoeden te 8.00 de voorpostenweerstandslijn. Voor scheidingslijn tusschen, en assen van beweging van de marschgroepen, zie schets No. 4.

Voor Marschgroepen A. en B.

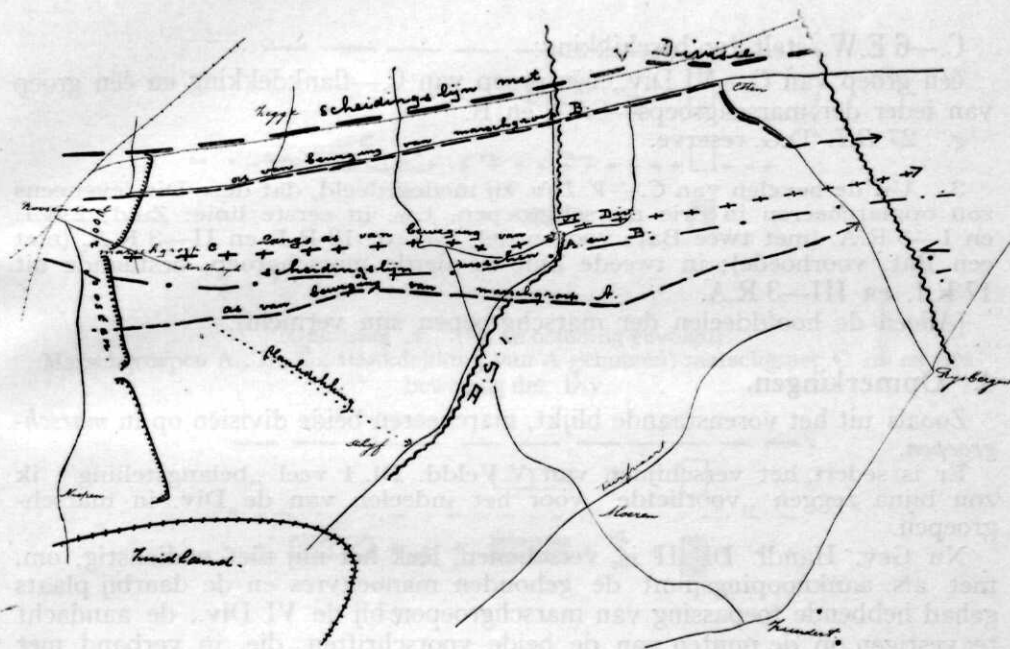
c. *Opdrachten.* Resp. marcheeren met een voorhoede van één Bat. c.a. (A) en van twee Bats c.a. (B).

Bij het ondervinden van weerstand van vij. lt.troepen zullen de voorhoeden der marschgroepen A en B deze snel en krachtig aanvallen en terugwerpen, terwijl ernstiger vij. weerstand door de marschgroeps-Cn zonder verdere bevelen mijnerzijds zoo spoedig mogelijk zal worden gebroken, ten einde den opmarsch tot de eerstvolgende doellijn voort te zetten.

Voor Marschgroep C.

Met as van beweging, als aangegeven, de voorste marschgroepen op ± 2 km volgen.

¹⁾ Voor den uitgangstand der VI Div. wordt verwezen naar schets No. 2 in Jan.-aflevering door C.—VI Div. waren op grond van de desbetreffende bevelen van C.—III D.G. (hiervoren niet vermeld), bevelen gegeven, inhoudende, dat bij een overmachtigen vijandelijken aanval tijdens den legeringstoestand door de hoofdmacht weerstand zou worden geboden in de lijn: spoorweg Esschen/Roosendaal—Nieuwe Roosendaalsche vliet (aansluitend aan V Div.).

Schets no. 4.

d. Doellijn D.G. 1 mag zonder mijn bevel niet door de hoofdmachten der marschgroepen worden overschreden.

Gedurende het oponthoud in lijn D.G. 1 staan de voorhoedereserves in de lijn Heikant — 13.0 (in vt. 102—384) — Sprundel — kp 12 spoorbaan; C.-Marschgroep A neemt bovendien maatregelen in de lijn Scherpenberg—hoogte 13.1 (vt. 100—392)—Heikant de naar de flank der Div. voerende wegen af te sluiten.

e. *Flankbeveiliging.* III Verk.A. is te 7.00 opgesteld in de lijn Langeschouw—O. rand Schijf—O. rand Scherpenberg en blijft aldaar, tot zij door de flankdekking van VI Div. is afgelost.

De flankdekking zal hiertoe te 8.00, onmiddellijk achter het voorhoede Bat. van Marschgroep A op de Heistraat de voorposten doorschrijden, tot den viersprong landwegen (vt. 93—392, 25—30) die voorhoede volgen en daarna zoo spoedig mogelijk over Galg en de Heiberg richting Schijf marcheerden; de flankdekking zal bij Schijf de toegangen uit Z.O. en O. richting afsluiten en tevens door een inmiddels van Galg naar Jagersrust (vt. 96—388) uitgezonden afdeling ter sterkte van $\pm$ een comp. den viersprong van harden weg met landwegen bij Jagersrust bezetten.

Voor het geval III Verk.A. voor overmacht terug moet gaan, gaat zij terug richting Nederheide—Borteldonk en stelt zich onder bevel van den C. der flankdekking.

f. 6 E.W. (min één Pel.) overschrijdt te 5.00 de lijn der voorposten en neemt bij Rucphen en Buitenlust de afsluiting van de harde wegen van de door III Verk.A. achtergelaten afdelingen over.

C.—6 E.W. stelt ter beschikking:

één groep van C.—VI Div., één groep van C.—flankdekking en één groep van ieder der marschgroeps—Cn A en B.

g. 27 R.I. D.G. reserve.

3. Uit de bevelen van C.—V Div. zij medegedeeld, dat deze Div. eveneens zou opmarcheeren in drie marschgroepen, t.w. in eerste linie: Zuid; 2 R.I. en I—3 R.A. (met twee Bats voorhoede); Noord: 13 R.I. en II—3 R.A. (met een Bat. voorhoede); in tweede linie de derde marschgroep, bestaande uit 17 R.I. en III—3 R.A.

(Alleen de hoofddeelen der marschgroepen zijn vermeld).

4. Opmerkingen.

Zooals uit het vorenstaande blijkt, marcheeren beide divisien op in *marschgroepen*.

Er is sedert het verschijnen van V.Veldd. Dl. I veel „belangstelling”, ik zou bijna zeggen „voorliefde” voor het indeelen van de Div. in marschgroepen.

Nu Gev. Handl. Dl. II is verschenen, leek het mij niet ondienstig, om, met als aanknoopingspunt de gehouden manoeuvres en de daarbij plaats gehad hebbende toepassing van marschgroepen bij de VI Div., de aandacht te vestigen op de punten van de beide voorschriften, die, in verband met elkaar beschouwd, duidelijk inzicht geven in gebruik, optreden en beveiliging van marschgroepen.

Bestudeering van het manoeuvrevoorbeeld wordt dan zooveel aardiger. De schets No. 5, waarin naast het toegepaste systeem (oplossing A) twee andere oplossingen (B en C) voor het onderwerpelijke geval zijn gegeven, welke beiden geheel binnen de „wet” i.c. het voorschrift liggen, moge daarbij tevens bestudeering vinden en een ieder er toe brengen de oplossing, die hem goeddunkt, te kiezen.

As van beweging.

V.Veldd. pt. 104: „Een as van beweging geeft de richting aan, waarin de hoofdkrachten van een eenheid zich in algemeenen zin moeten verplaatsen.”

Dit is dus iets anders dan de daaraan wel gehechte beteekenis, dat de as van beweging ongeveer het midden van de eenheid aangeeft.

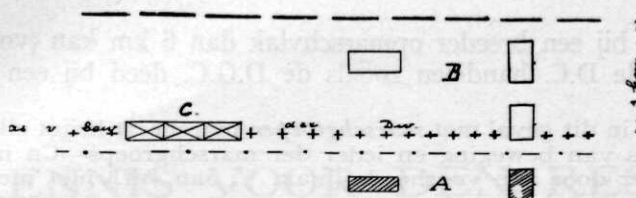
Vergelijk schets 5, oplossingen B en C, waarin de hoofdkrachten op de as van beweging der Div. marcheeren, doch waarbij deze as geenszins het midden van de Div. vormt.

Wanneer geeft men een as van beweging op?

Zie hiervoor Gev. Handl. Dl. II, ptn 337 en 338 voor wat de D.G., ptn 358 t/m 361, voor wat de Div. betreft.

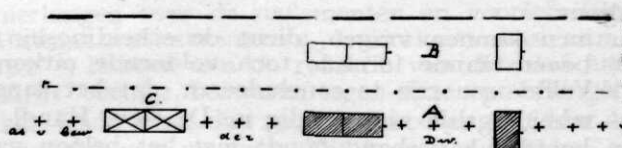
De daaruit naar voren tredende gedachtengang is:

Uitgaande van een maximum sterkte van een voorhoede aan Inf. van $\frac{1}{3}$ van die van de Hoofdmacht (pt. 302 V.Veldd.) en rekening houdende met een max. breedte van 2 km per Bat. voorhoede voor een aaneengesloten vurfrent (pt. 281 V.Veldd.), is daarmede bepaald, over welke breedte de voorhoeden van een Div. of elk der voorhoeden van daaruit eventueel gevormde marschgroepen zich kunnen ontwikkelen.

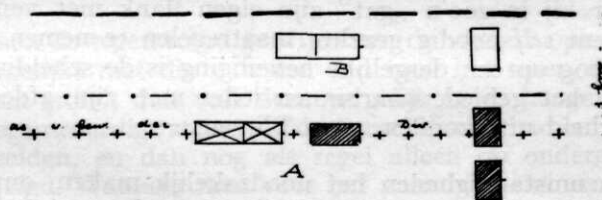
Oplossing A. (bij de oefening gevolgd).

Marschgroepen A., B., C.; flankdekking van A genomen; marschgroep C. op as van beweging der Div.

Oplossing B.

Marschgroepen A., B., C.; A. en B. elk met één Bat. voorhoede; flankdekking van C. genomen; A. en C. op as van beweging der Div.

Oplossing C.

C¹. Colonnes A. en B. Twee voorhoeden (resp. à 2 en 1 Bat.) rechtstreeks onder D. C. flankdekking uit rechter colonne. Deze colonne op as van beweging der Div.

C². Marschgroepen A en B, elk met eigen voorhoede.

Schets no. 5.

Is het opmarschvak der D.G. breder dan ± 12 km (2×3 Bats.), dan krijgt elke Div. een as van beweging (zie boven) en de D.Cn doen ter weerszijden van die as van beweging beveiligen over geen grootere frontbreedte dan met het vermogen der voorhoeden overeenkomt, dus bij organieke samenstelling nooit meer dan over een breedte van per Div. drie Bats of max. 6 km.

Wil dit zeggen, dat *steeds* die max. 6 km beveiliging door de voorhoede(n) *aaneenschluitend* moeten worden geleverd?

Neen, want bij een breeder opmarschvlak dan 6 km kan (volgens pt. 360 Gev. Handl.) de D.C. handelen zooals de D.G.C. deed bij een breeder vak dan 12 km.

Wanneer hij in dit geval met *marschgroepen* marcheert krijgt elk der marschgroepen een as van beweging en ieder der marschgroeps—Cn in eerste linie doet dan weder door zijn voorhoede (max. $\frac{1}{3}$ aan Inf.) niet meer beveiligen dan hare capaciteit bedraagt.

Heeft een marschgroep van b.v. één R.I. een vak van 3 km, dan zal haar voorhoede (max. één Bat.) over geen grootere breedte dan 2 km beveiligen.

Handelend volgens de voorschriften, zal een marschgroep van één R.I. immers geen sterkere voorhoede vooruit schuiven dan één Bat. Maken de omstandigheden het noodig, om twee Bats in voorste linie te brengen, dan houdt het voorhoedeverband op en gaat de marschgroep voorwaarts met twee vóór-Bataljons.

Waartoe, zou men kunnen vragen, dient de scheidingslijn, wanneer as van beweging + bovenstaande formule toch voldoende uitkomst geven?

Uit pt. 104 V.Veldd. zou zijn te concluderen, dat het aangeven van as van beweging + scheidingslijn niet noodig is. De Gev. Handl. zegt, dat de scheidingslijn in hoofdzaak verband houdt met het beloop van de wegen. Bij een breeder vak dan door de voorhoeden kan worden „afgegraasd,” beteekent de scheidingslijn dus niet, dat de marschgroeps-C. voor het geheele vak verantwoordelijk is.

Uit het vorenstaande volgt, dat bij breede opmarschvlakken open ruimten ontstaan (binnen de D.G. tusschen de Divn.; binnen de Div.: eventueel tusschen de marschgroepen), Deze ruimten komen voor verantwoording van den C., die door zijn bevelen daartoe aanleiding geeft. Echter is iedere C. van een troep verantwoordelijk voor de veiligheid van *zijn* troep en dient hij dus, wanneer hij in zoo'n „gat” zijn eigen flank niet veilig waant, de *daarvoor* door hem *zelf* noodig geachte maatregelen te nemen.

Ook met het oog op een dergelijke beveiliging is de scheidingslijn nuttig. Zij begrenst dan het gebied, waarbinnen ieder met zijn afdeelingen, voor eventuele veiligheid uitgezonden, moet blijven.

In *hoeverre* de omstandigheden het noodzakelijk maken, om de bedoelde 6 km (max.) beveiliging aaneensluitend te houden, dan wel „gaten” toelaatbaar of wellicht niet te ontgaan zijn, moet een punt van overweging bij den D.C. uitmaken.

Eveneens moet hij uitmaken of hij zijn Div. in marschgroepen oplost, of haar verdeelt in hoofdmacht (gesplitst in colonnes) en onder zijn rechtstreeksch bevel blijvende voorhoede(n), waaromtrent pt. 358 Gev. Handl. de noodige wenken geeft.

(Wordt vervolgd).

BEVELENBOEK VAN DE MILITAIRE SPECTATOR.

Bij dit nummer behooren de blz. 300—327 van het BEVELENBOEK VAN DE MILITAIRE SPECTATOR, betreffende de Gevechtshandleiding, deel II.

Neen, want bij een breeder opmarschvlak dan 6 km kan (volgens pt. 360 Gev. Handl.) de D.C. handelen zooals de D.G.C. deed bij een breeder vak dan 12 km.

Wanneer hij in dit geval met *marschgroepen* marcheert krijgt elk der marschgroepen een as van beweging en ieder der marschgroeps—Cn in eerste linie doet dan weder door zijn voorhoede (max. $\frac{1}{3}$ aan Inf.) niet meer beveiligen dan hare capaciteit bedraagt.

Heeft een marschgroep van b.v. één R.I. een vak van 3 km, dan zal haar voorhoede (max. één Bat.) over geen grootere breedte dan 2 km beveiligen.

Handelend volgens de voorschriften, zal een marschgroep van één R.I. immers geen sterkere voorhoede vooruit schuiven dan één Bat. Maken de omstandigheden het noodig, om twee Bats in voorste linie te brengen, dan houdt het voorhoedeverband op en gaat de marschgroep voorwaarts met twee vóór-Bataljons.

Waartoe, zou men kunnen vragen, dient de scheidingslijn, wanneer as van beweging + bovenstaande formule toch voldoende uitkomst geven?

Uit pt. 104 V.Veldd. zou zijn te concluderen, dat het aangeven van as van beweging + scheidingslijn niet noodig is. De Gev. Handl. zegt, dat de scheidingslijn in hoofdzaak verband houdt met het beloop van de wegen. Bij een breeder vak dan door de voorhoeden kan worden „afgegraasd,” be- teekent de scheidingslijn dus niet, dat de marschgroeps-C. voor het geheele vak verantwoordelijk is.

Uit het vorenstaande volgt, dat bij breede opmarschvlakken open ruimten ontstaan (binnen de D.G. tusschen de Divn.; binnen de Div.: eventueel tusschen de marschgroepen), Deze ruimten komen voor verantwoording van den C., die door zijn bevelen daartoe aanleiding geeft. Echter is iedere C. van een troep verantwoordelijk voor de veiligheid van *zijn* troep en dient hij dus, wanneer hij in zoo'n „gat” zijn eigen flank niet veilig waant, de *daarvoor* door hem *zelf* noodig geachte maatregelen te nemen.

Ook met het oog op een dergelijke beveiliging is de scheidingslijn nuttig. Zij begrenst dan het gebied, waarbinnen ieder met zijn afdeelingen, voor eventuele veiligheid uitgezonden, moet blijven.

In *hoeverre* de omstandigheden het noodzakelijk maken, om de bedoelde 6 km (max.) beveiliging aaneensluitend te houden, dan wel „gaten” toelaatbaar of wellicht niet te ontgaan zijn, moet een punt van overweging bij den D.C. uitmaken.

Eveneens moet hij uitmaken of hij zijn Div. in marschgroepen oplost, of haar verdeelt in hoofdmacht (gesplitst in colonnes) en onder zijn rechtstreeksch bevel blijvende voorhoede(n), waaromtrent pt. 358 Gev. Handl. de noodige wenken geeft.

(Wordt vervolgd).

BEVELENBOEK VAN DE MILITAIRE SPECTATOR.

Bij dit nummer behooren de blz. 300—327 van het BEVELENBOEK VAN DE MILITAIRE SPECTATOR, betreffende de Gevechtshandleiding, deel II.

VAKKENNIS VOOR DEN RESERVE-OFFICIER

door E. P. WEBER,

Reserve-Kapitein der infanterie.

Onze opmerkingen over de reglementen en voorschriften in het artikel „DE HERHALINGSOEFENINGEN. INDRUKKEN VAN EEN BATALJONSCOMMANDANT”¹⁾ hebben aan de redactie van dit blad aanleiding gegeven in een „naschrift” eenige bezwaren tegen deze opmerkingen te ontvouwen.

Wanneer men beide leest, dan zou men meenen, dat hier sprake is van een hemelsbreed verschil van meening. Dit is echter niet het geval. De sobere wijze, waarop wij onze indrukken over de herhalingsoefeningen ten beste gaven, is oorzaak geweest, dat slechts terloops een opmerking werd geplaatst over de bezwaren, die een reserve-officier ontmoet bij de bestudeering van de voorschriften. De zaak is echter van te groot belang om haar met de gemaakte opmerkingen als afgedaan te beschouwen; bovendien zouden onze opmerkingen tot misverstand aanleiding kunnen geven.

Wij zullen daarom ons standpunt over de voorschriftenkennis van den reserve-officier nader uiteenzetten.

Wanneer men de tegenwoordige wijze van de verdere opleiding der reserve-officieren vergelijkt met die van den tijd toen het reservekader nog in zijn kinderschoenen stond, dan valt deze vergelijking in hooge mate ten gunste uit van het tegenwoordige stelsel. Vóór de mobilisatie hadden we voorschriften, die slechts zelden, en dan nog als regel alleen op ondergeschikte punten, werden gewijzigd. Wanneer men voor het vaandrags-examen de voorschriften er goed in getimmerd had, dan was deze kennis voor een lange reeks van jaren voldoende. Had men voorts eenig practisch inzicht in de tactiek, dan kon men bij de gevechtsoefeningen behoorlijk met zijn onderdeel manoeuvreren. Aanvulling der eenmaal verworven kennis was zelden noodig. Op de wintercursussen kon dan ook worden volstaan met één of meer tactische oefeningen op de kaart, waarbij velerlei details werden uitgeplozen. Wij hebben het daarbij ook eens meegemaakt, dat een docent, wien het doceeren blijkbaar niet gegeven was, volstond met het voorlezen van een reglement, met hier en daar een kort woord ter toelichting.

De nieuwe wapens der infanterie alsmede de evolutie, welke in de tactiek plaats vond als gevolg van den Wereldoorlog, maakten het uitgeven van vele nieuwe en geheel omgewerkte reglementen noodzakelijk. De aan reserve-officieren te stellen eischen moesten worden verhoogd en — indien men de oudere reservisten niet achter wilde laten blijven — moest hun verdere opleiding aanzienlijk worden verbeterd.

¹⁾ De Militaire Spectator April 1936.

In ons vorig artikel hebben we reeds gewezen op de werkelijk doeltreffende opleiding, die de reserve-officier geniet gedurende zijn practischen dienst.

Er is intusschen ook een groote verbetering waarneembaar in de gecompriimeerde cursussen, zoodat het oordeel, dat wij daarover in ons vorig artikel uitspraken, een onjuisten indruk moet geven. Juist teruggekomen van zulk een cursus moet de bekentenis ons van het hart, dat deze cursussen (ook reeds op zichzelf) van groot nut zijn, al blijven we bij ons standpunt, dat niets gaat boven den practischen dienst, in het bijzonder omdat veel van het geleerde op een theoretischen cursus na zekeren tijd in de herinnering verwaagt en soms geheel vervliegt.

Er is thans per brigade een hoofdofficier aangewezen, die belast is met de voortgezette opleiding van de reserve-officieren (winterbijeekomsten, gecompriimeerde cursussen en cursussen voor den naasthooger rang). Men neemt voor deze functie iemand met „docenten-bloed". Want men kan als hoofdofficier een bekwaam commandant en een uitnemend tacticus zijn, daarmee is men echter nog geen docent. Het overbrengen van wetenschappelijke kennis op anderen vereischt een bepaalde begaafdheid in: het duidelijk en zoo eenvoudig mogelijk voorstellen van de zaken, het concentreeren van de aandacht der leerlingen op de hoofdzaak en het voorkomen, dat hun aandacht door details wordt afgeleid. Met voldoening hebben wij kunnen vaststellen, dat het voortdurend contact met reserve-officieren onzen docent geheel op de hoogte had gebracht met wat wij noodig hebben. Dat is *niet* het droog oplepelen van reglementen of het behandelen van een of ander onderdeel tot in al zijn finesses. Neen! Het is: in een duidelijk betoog de grondslagen uiteenzetten, daarbij sporadisch de voorschriften raadplegend.

Dit is de methode om eenige zekerheid te hebben, dat het onderwijs op een cursus vruchtdragend is en dat van het gedoeerde voldoende blijft hangen.

Leest men dan later de voorschriften er nog eens op na, dan komen die grondslagen weer naar boven, weet men bij het lezen van de reglementen eerder de hoofd- van de bijzaken te onderscheiden en kan men zich dan — zoo gewenscht — in de details verdiepen.

„Wilskracht en doorzettingsvermogen, humaniteit en menschenkennis, flinkheid en voortvarendheid, zelfvertrouwen en plichtsbetrachting, gepaard aan grondige vakkennis, zijn onder meer voor een commandant de eigenschappen, die noodig . . ." aldus omschrijft het eerste punt van ons *Voorschrift Velddienst Deel I* de eischen voor den commandant.

Het is vermoedelijk niet toevallig, dat de vakkennis het laatst is genoemd. Inderdaad komt het op het gevechtveld voor den commandant — en wel van beneden af tot en met den bataljonscommandant — meer aan op de eerstgenoemde factoren, welke zouden kunnen worden samengevat door „inzicht en karakter", dan op een kennis tot in bijzonderheden van de voorschriften. Trouwens, daar „tactiek" voor een groot deel berust op gezond verstand, waarmede men bij zijn geboorte in zekere mate wordt begiftigd, komt de waarde van de detail-kennis, die men zich door studie der voorschriften eigen maakt, eenigermate op het tweede plan te staan.

Intusschen moet echter de waarde van de kennis der voorschriften niet worden onderschat, niet alleen vanwege de vele cijfers, organisatorische en andere gegevens, welke die voorschriften bevatten en die men moet kennen wil men een troep behoorlijk kunnen aanvoeren, doch in het bijzonder vanwege de aanwijzingen omtrent het tactisch gebruik der troepen. Deze laatste

vormen voor den reeds met een gezond verstand en tactisch inzicht begaafde een waardevolle aanvulling of bevestiging en voor den minder daarmede bedeelde een onmisbare voorziening in de aangeboren leemte.

De belangrijke vraag, die wij hier zullen behandelen, is: heeft de reserve-officier de gelegenheid zich — praktisch gesproken — de vereischte kennis van de voorschriften eigen te maken? Wij hebben hier het oog op den toestand van het oogenblik, n.l. den toestand, dat de belangrijkste voorschriften in de laatste jaren door nieuwe zijn vervangen en het aantal voorschriften in die jaren niet onbelangrijk is uitgebreid.

Gedurende twee achtereenvolgende jaren geniet de reserve-officier per jaar 6 dagen theoretisch onderricht, indien hij de gecomprimeerde cursus verkiest; dat wil dus zeggen, dat hij gedurende 359 dagen in elk van die twee jaren het zonder onderricht moet stellen. Het derde jaar komt hij voor practischen dienst onder de wapenen gedurende ongeveer 24 dagen. In de eerste 10 dagen van die periode geniet hij, voor zoover de voorbereiding van de opkomst der herhalingslichtingen daartoe de gelegenheid open laat, nog eenig theoretisch onderricht. Overigens vergen de practische diensten zooveel van zijn tijd, om niet te spreken van zijn fysiek, dat er voor een intensief bestudeeren der voorschriften niet steeds gelegenheid bestaat. Wij aarzelen niet te verklaren, dat al deze cursussen *ontoereikend* zijn om den reserve-officier op de hoogte te brengen en te houden met datgene, wat hij voor de uitoefening van zijn taak noodig heeft te weten. Een groot deel van zijn theoretische kennis moet de reserve-officier derhalve opdoen in den tijd, dat hij burger is. Wij meenen echter, dat het „graue Theorie” is, om te veronderstellen, dat er een aantal reserve-officieren aanwezig is — een aantal de moeite waard om te noemen — dat behoudens eenigen tijd vóór hun opkomst onder de wapenen, zich naarstig bezig houdt met de bestudeering van de voorschriften. Men mag het verkeerd vinden. Men mag het betreuren. Doch het is nu eenmaal zoo!

De oorzaak? Och, wie met zijn beide beenen op den grond staat moet toch wel begrijpen, dat de voornaamste belangstelling van den reserve-officier uitgaat naar zijn burgerpositie, dat hij daarop zijn beste krachten concentreert en dat hij eerst daarna denkt aan zijn militaire werkkring. Houdt men er rekening mee, dat ook de reserve-officier een gedeelte van den dag aan ontspanning mag besteden, dan blijft er voor velen zelfs geen tijd over om een militair boek ter hand te nemen. Het is een natuurlijke zaak, dat alleen de prikkel van de noodzaak hem er toe brengt eenigen tijd vóór zijn opkomst onder de wapenen de militaire studie weder op te nemen. We rekenen niet de witte raven onder de reserve-officieren, die in de gelegenheid zijn van hun militaire loopbaan een hobby te maken, die per dag eenige uren aan de militaire wetenschap wijden, zooals een ander dagelijks eenige uren hartstochtelijk aan zijn postzegels besteedt, bridge speelt, romans leest of knutselt. Wij denken slechts aan den normalen reserve-officier, in dienst een volbloed militair, zooals hij daarbuiten een volbloed burger is, gaarne bereid om, als het oogenblik daar is, het vaderland te dienen en die het leger een nuttige en noodzakelijke instelling in onze maatschappij vindt.

De vraag is nu: houdt deze reserve-officier zich, gedurende zijn groot verlof, door zelfstudie op de hoogte van zijn taak en vult hij de hem nog ontbrekende kennis aan? Bij onze brigade is men zoo handig om een 10-tal dagen vóór de opkomst voor een gecomprimeerden cursus aan de deelnemers een lijst van artikelen te geven, die moeten worden bestudeerd! Een overigens bescheiden aantal artikelen, b.v. van het reglement I.R. = II B een 170-tal

van de 695 artikelen. En toch waren er reservisten, die er openlijk voor uitkwamen zelfs voor dit aangegeven kleine gedeelte geen tijd te hebben kunnen vinden, terwijl toch slechts van 9 der 60 reglementen, in het bezit van den reservist, een gedeelte ter bestudeering was aangegeven!

Waar wringt de schoen? De beantwoording dezer vraag vormt het hoofddoel, dat wij met dit artikel beoogen.

O.i. valt het geconstateerde euvel toe te schrijven aan het feit, dat men den reserve-officier te veel zelfstandig laat werken met de vele hem verstrekte reglementen en voorschriften. Weliswaar maken de cursussen hem min of meer wegwijs in die bibliotheek, doch naar onze meening niet zoodanig, dat men den reserve-officier bij zijn zelfstudie nu geheel kan loslaten of geen verdere hulp meer behoeft te bieden.

Ligt de schuld dan bij onze reglementen? Wij gelooven het niet. Wij hebben ons eens de moeite genomen eenige buitenlandsche reglementen (o.a. „*Field service regulation*”, Vol. II, 1935; „*Instruction provisoire sur l'emploi tactique des grandes unités*”, „*Truppenführung*” I) met de onze te vergelijken en toen bleek ons, dat de buitenlandsche reglementen de stof op nagenoeg dezelfde wijze behandelen als de onze en dat verschillende buitenlandsche voorschriften zelfs uitvoeriger en dikker zijn dan de Nederlandsche. Het is ook alleszins begrijpelijk, dat de geheele gevechtsvoering — van den enkelen man tot en met het regiment — niet in een paar dunne boekjes kan worden samengevat. Uit de reglementen moet al het personeel tot en met den regimentscommandant — en niet alleen de reservisten maar ook het beroepspersoneel — kunnen putten; het kan dan ook niet anders, of de volledige behandeling van de geheele materie doet een vrij groot aantal boekwerken van respectabele dikte ontstaan.

Maar wij, reserve-officieren, zitten daar nu mede. De twee infanteriereglementen II en de twee deelen van het Velddienst-Voorschrift omvatten alleen reeds 1744 punten en 620 bladzijden! Wel begrijpen we, dat wij van elk voorschrift niet *alles* behoeven te kennen, maar wie bepaalt, wat door elke categorie *wel* moet worden gekend? Een dergelijke opgave — indien zij bestaat is ze schrijver dezes onbekend — zou den reserve-officier reeds een goede gids zijn bij het verorberen van den rijstebrijberg.

Doch met een dergelijke opgave zijn de reserve-officieren m.i. nog niet voldoende bij hun zelfstudie geholpen. Er blijft ontegenzeggelijk nog een zeer groot aantal bladzijden ter bestudeering over, verdeeld over een groot aantal boekwerken, hetgeen een reserve-officier, die over weinig vrijen tijd beschikt, er niet spoedig toe brengt eens even wat na te slaan, temeer niet, omdat de reglementen niet mnemo-technisch zijn ingericht. Elk hoofdstuk onzer voorschriften vormt toch een min of meer aaneensluitend verhaal, waarin men moet gaan zoeken tot men tenslotte heeft gevonden, hetgeen men weten wil. Daarbij kan het herhaaldelijk voorkomen, dat men aanvankelijk een verkeerd reglement raadpleegt. Het alfabetisch register komt aan dit bezwaar slechts gedeeltelijk tegemoet.

Voorts verandert het bestaan van de hierboven bedoelde opgave niets aan het feit, dat een reserve-officier, die te velde of bij oefeningen nog eens iets wil kunnen naslaan, een stapel boekwerken moet medevoeren.

Met een en ander hebben wij naar voren willen brengen, dat de reserve-officier — niet alleen in vreedstijd, doch ook in oorlogstijd — behoefte heeft aan een *handboek, dat als aide-mémoire kan dienen*.

Het legerbestuur heeft het volste recht te eischen, dat de reservist over

de vereischte minimum militaire wetenschap beschikt — wij mogen daar niets van afdingen — maar dan ligt het ook op den weg van dit legerbestuur maatregelen te nemen, welke het den reservist, die daartoe een redelijken tijd beschikbaar stelt, mogelijk maakt zich die hoeveelheid wetenschap eigen te maken, alsmede maatregelen, om in oorlogstijd een behoorlijke bevelvoering te verzekeren.

Noodig is dus — een andere uitweg bestaat er naar onze meening niet, tenzij men het aantal cursussen zeer aanzienlijk uitbreidt — een door bekwame handen samengesteld handboek, waarin *niet* letterlijk de voornaamste punten uit de voorschriften worden overgenomen, doch waarin in sobere taal, liefst telegramstijl, is vermeld datgene, wat een bepaalde categorie van militairen moet weten; één handboek dus voor sectiecommandanten, één voor compagniescommandanten en één voor bataljons- en regimentscommandanten.

Wij hebben het vroeger reeds uiteengezet, dat het samenstellen van zulk een handboek een uitermate moeilijke taak is, die slechts weinigen zullen kunnen vervullen. Het schematisch aangeven van wat ieder commandant moet weten, zoodat hij het *desnoods* daarmede kan stellen, is slechts weggelegd voor een bekwaam stylist, die niet twee woorden gebruikt, indien met één kan worden volstaan, en die beknopt en toch volledig kan zijn.¹⁾

Naast die handboeken blijven de reglementen en voorschriften ook den reserve-officier van nut, indien zij omtrent een of ander punt nadere bijzonderheden wenschen te weten.

Door zulk een vademecum zouden heel wat grove blunders bij de manoeuvres, die den beroepsofficier kipevel doen krijgen, worden voorkomen en het onderricht aan reserve-officieren vereenvoudigen. Van verschillende collega's vernamen we de klacht, dat men, de reglementen lezende, na een zekeren tijd niet meer weet, wat men in het begin heeft gelezen. Het handboek moet uitsluitend voorschrijven, geen verklaring geven van het hoe en waarom en niet vervallen in wijdloopige beschouwingen. De ratio van een voorschrift begrijpt de reserve-officier wel. Een korporaal heeft een verklaring noodig, een reserve-officier niet. Deze laatste wil alleen antwoord op zijn vraag: „wat moet ik nu doen?”

Het spreekt boekdeelen, dat een beroeps-officier, die bekend staat als een reglementen-kenner bij uitnemendheid, van de reglementen uitvoerige uittreksels heeft gemaakt om althans de hoofdlijnen te kunnen vasthouden. Men moet echter niet vragen hoevele tientallen uren die voorbereidende arbeid heeft gevorderd! Maar hoe moet het dan den armen reservist vergaan, die niet over den noodigen tijd beschikt om die uittreksels te maken?

Het werkzaam-zijn van den reserve-officier-commandant op het gevechtsveld moet niet zijn het telkens zoeken naar de oplossing van een puzzle, waarvan alleen de beroepsofficier met zijn jarenlange, dagelijksche studie, de sleutel bezit en met het reglement in de hand nu eens op dit en dan op dat puntje de aandacht vestigt. De reserve-officier moet, wat betreft de kennis van de hoofdzaken, de volkomen gelijkwaardige zijn van den beroepsofficier, terwijl dan op het gevechtsveld — zooals het Voorschrift Velddienst het zoo juist aangeeft — andere eigenschappen, die niet aan te leeren zijn, den doorslag geven.

Zien wij het juist, dan zal door zulk een handboek niet langer de overigens

¹⁾ Het „Handboek”, no. 102, voldoet niet aan deze eischen en is trouwens alleen bestemd om in oorlogstijd te worden gebruikt.

gerechtvaardigde klacht kunnen worden geuit, dat het met de kennis van de voorschriften onzer reserve-officieren niet bevredigend gesteld is. Zien wij het niet juist, dan hopen wij, dat door de uitspraken van anderen een betere weg worde gewezen, die we dan gaarne zullen bewandelen. Doch wij meenen dan toch in elk geval van eenig nut met ons geschrijf te zijn geweest, door de kat de bel te hebben aangebonden en te hebben uitgesproken, wat onder het korps reserve-officieren leeft en uit valsche schaamte of om andere redenen onuitgesproken blijft.

Natuurlijk valt er over de voortgezette opleiding van den reserve-officier — van zoo uitnemend belang met het oog op het al of niet slagen van onze weermacht ten aanzien van de haar gestelde taak in den komenden oorlog — nog veel meer te zeggen. Zoo b.v. over de klacht, dat bij de jongere reserve-officieren de animo voor een groot deel gering is. We zullen het echter hierbij laten om niet de aandacht af te leiden van wat wij als de hoofdzaak meenen te moeten aanmerken.

Alleen één punt zouden wij nog willen bespreken. Voor hen, die als regel de gecomprimeerde cursussen volgen, doch ook voor de anderen, zijn de tusschenruimten tusschen de perioden, waarin men met den militairen dienst in aanraking komt, te groot. Zou hier het Zwitsersche systeem niet een nuttige brug kunnen slaan? Daar heeft men — zooals bekend — het systeem, dat er voortdurend een uitwisseling plaats heeft van schriftelijke opdrachten, die ingeleverd en beoordeeld worden. Al gaat er niets boven den practischen dienst, toch komt het uitwerken van schriftelijke opdrachten dichter bij de practijk. Wanneer men eenige malen het waarlijk niet eenvoudige van het samenstellen van een schriftelijk bevel heeft uitgevoerd, blijven de voorschriften beter in het geheugen hangen dan door de bestudeering alleen. Bovendien verkrijgt men op den duur een zekere vaardigheid in het samenstellen van bevelen en vordert dit laatste minder tijd. En „tijd” is, ook bij de manoeuvres, een niet te onderschatten factor.

Indertijd heeft de *Alg. Vereeniging van Nederlandsche Reserve-Officieren* het plan voor het houden van schriftelijke cursussen reeds geopperd. Toen dacht men aan cursussen buiten de legerleiding om. Het is echter beter, dat deze van hoogerhand worden geregeld.

Zelfs indien men b.v. per 3 maanden — liefst echter per maand — een bevel uit te werken heeft en dan — hetgeen het voornaamste is — zijn arbeid, voorzien van correcties en aanwijzingen, terugontvangt, dan blijft men geregeld voeling houden met den militairen dienst en heeft men eigen werk steeds ter beschikking om nog eens te kunnen raadplegen. Uitgewerkte bevelen op gecomprimeerde cursussen verdwijnen als regel in het bureau van den docent om te gelegener tijd voor de beoordeeling van nut te kunnen zijn.

Ook beantwoording van vragen, wat er gedaan moet worden op het gevechtveld, bijv. met de reservetroepen, indien een bepaald bericht binnenkomt, zouden ter herinnering aan het vroeger geleerde goede diensten bewijzen.

Het voordeel van het geopperde denkbeeld is, dat de reservist de gevraagde arbeid over een groot tijdvak kan verdeelen en zich er ernstig aan kan wijden. Tijdens een gecomprimeerde cursus is het programma als regel voor rustigen arbeid te overladen. Wat men daar van de reserve-off. tegenwoordig eischt, is trouwens niet voor de poes. Behalve dat men van 8—17 uur door den cursus gebonden was, werd nog op de meeste avonden beslag gelegd om de

voordrachten te kunnen uitwerken. Er waren zelfs deelnemers, die daarop tot over het middernachtelijk uur zaten te broeien!

Door het hiervoor beschreven stelsel der schriftelijke cursussen zou men op den duur een behoorlijk stel gecontroleerde bevelen verkrijgen en niets is voor het opfrissen van kennis beter dan het naslaan van eigen werk met al zijn zelf gemaakte fouten.

Natuurlijk legt het veel werk op de schouders van den beroepsofficier, die met de correctie is belast; een werk, dat niet altijd even opwekkend is, ofschoon er zeker correctors zullen zijn, die hun taak met opgewektheid zullen uitvoeren. Het stellen van de betere eigen meening naast die van anderen, heeft voor menigeen een zekere bekooring.

Het gegeven denkbeeld is wellicht de overweging waard.

Een organisme als een leger is een samenhangend geheel. Elk deel in dat organisme heeft een bepaalde taak. Schakelt men een deel uit, dan is het geheel tot verlamming gedoemd. Het is als bij een machine, welke onmiddellijk stilstaat zoodra men er een klein rad uit verwijdert.

Zoo vormen verschillende deelen, als: de levende strijdkrachten, de vuurwapenen, het overige materieel, enz. het leger, dat mede aan de bekwaamheid zijner aanvoerders, het inzicht der leiding enz. zijn waarde ontleent. Ontbreekt hieraan, bijvoorbeeld aan de vakkennis der reserve-officieren, iets, dan vermindert de waarde van dat leger aanzienlijk. De zorg voor die vakkennis moet dan ook even groot zijn als voor welk ander onderdeel ook. Met die vakkennis staat of valt onze weermacht. Uiteindelijk is daarmee gemoeid ons zelfstandig volksbestaan.

Geen weldenkend Nederlander maakt zich meer illusies, dat in een Europeeschen oorlog, die meer en meer onafwendbaar schijnt, onze weermacht niet zal worden betrokken. Evenmin maakt hij zich illusies, dat anderen voor onze zelfstandigheid zullen opkomen, indien wij zelf daarvoor niet alles over hebben. Menschlievendheid is een begrip, dat — uitgezonderd in vergaderzalen — in de internationale politiek geen rol speelt. Wel cynisch egoïsme.

Er kan aan onze weermacht nog veel gedaan worden, alvorens wij kunnen zeggen: meer kunnen wij niet! Daartoe rekenen wij, naast andere, minstens even gewichtige zaken, ook het kweken van een deugdelijk onderlegd korps reserve-officieren.

Mogen deze beschouwingen, welke mede een gevolg zijn van gesprekken met beroepsofficieren en collega's, daartoe een klein steentje bijdragen.

NIEUWE UITGAVEN

Verdun door EDGAR MAASS. Uitg.: *Propyläen Verlag*, Berlin. Prijs: gebrocheerd R.M. 3.—, gebonden R.M. 5.—.

De geschiedenis der menschheid is een geschiedenis van strijd. In die eeuwige worsteling zijn enkele hoogtepunten, die, lang nadat de partijdigheid is verdwenen, monumenten blijven van menselijke offervaardigheid en toewijding. Eén dier hoogtepunten is VERDUN. Wij hebben verscheidene beschrijvingen van de worsteling om dezen hoekpeiler van het Fransche front gelezen, doch nimmer een zoo aangrijpend beeld gekregen van hetgeen daar lichamelijk en geestelijk is doorleden en doorstreden als in dezen roman. Met grooten eenvoud geeft een der strijders, toenmaals onderofficier in een mitrailleurcompagnie van het Mecklenburgsche res. inf. reg. 90, in romanvorm zijn herinneringen weer. Wat

voordrachten te kunnen uitwerken. Er waren zelfs deelnemers, die daarop tot over het middernachtelijk uur zaten te broeien!

Door het hiervoor beschreven stelsel der schriftelijke cursussen zou men op den duur een behoorlijk stel gecontroleerde bevelen verkrijgen en niets is voor het opfrissen van kennis beter dan het naslaan van eigen werk met al zijn zelf gemaakte fouten.

Natuurlijk legt het veel werk op de schouders van den beroepsofficier, die met de correctie is belast; een werk, dat niet altijd even opwekkend is, ofschoon er zeker correctors zullen zijn, die hun taak met opgewektheid zullen uitvoeren. Het stellen van de betere eigen meening naast die van anderen, heeft voor menigeen een zekere bekoring.

Het gegeven denkbeeld is wellicht de overweging waard.

Een organisme als een leger is een samenhangend geheel. Elk deel in dat organisme heeft een bepaalde taak. Schakelt men een deel uit, dan is het geheel tot verlamming gedoemd. Het is als bij een machine, welke onmiddellijk stilstaat zoodra men er een klein rad uit verwijdert.

Zoo vormen verschillende deelen, als: de levende strijdkrachten, de vuurwapenen, het overige materieel, enz. het leger, dat mede aan de bekwaamheid zijner aanvoerders, het inzicht der leiding enz. zijn waarde ontleent. Ontbreekt hieraan, bijvoorbeeld aan de vakkennis der reserve-officieren, iets, dan vermindert de waarde van dat leger aanzienlijk. De zorg voor die vakkennis moet dan ook even groot zijn als voor welk ander onderdeel ook. Met die vakkennis staat of valt onze weermacht. Uiteindelijk is daarmee gemoeid ons zelfstandig volksbestaan.

Geen weldenkend Nederlander maakt zich meer illusies, dat in een Europeeschen oorlog, die meer en meer onafwendbaar schijnt, onze weermacht niet zal worden betrokken. Evenmin maakt hij zich illusies, dat anderen voor onze zelfstandigheid zullen opkomen, indien wij zelf daarvoor niet alles over hebben. Menschlievendheid is een begrip, dat — uitgezonderd in vergaderzalen — in de internationale politiek geen rol speelt. Wel cynisch egoïsme.

Er kan aan onze weermacht nog veel gedaan worden, alvorens wij kunnen zeggen: meer kunnen wij niet! Daartoe rekenen wij, naast andere, minstens even gewichtige zaken, ook het kweken van een deugdelijk onderlegd korps reserve-officieren.

Mogen deze beschouwingen, welke mede een gevolg zijn van gesprekken met beroepsofficieren en collega's, daartoe een klein steentje bijdragen.

NIEUWE UITGAVEN

Verdun door EDGAR MAASS. Uitg.: *Propyläen Verlag*, Berlin. Prijs: gebrocheerd R.M. 3.—, gebonden R.M. 5.—.

De geschiedenis der menschheid is een geschiedenis van strijd. In die eeuwige worsteling zijn enkele hoogtepunten, die, lang nadat de partijdigheid is verdwenen, monumenten blijven van menselijke offervaardigheid en toewijding. Eén dier hoogtepunten is VERDUN. Wij hebben verscheidene beschrijvingen van de worsteling om dezen hoekpeiler van het Fransche front gelezen, doch nimmer een zoo aangrijpend beeld gekregen van hetgeen daar lichamelijk en geestelijk is doorleden en doorstreden als in dezen roman. Met grooten eenvoud geeft een der strijders, toenmaals onderofficier in een mitrailleurcompagnie van het Mecklenburgsche res. inf. reg. 90, in romanvorm zijn herinneringen weer. Wat

boven alles treft, is de vanzelf sprekende plichtsvervulling der strijders van elken rang. Nergens dikke woorden — die ons Nederlanders veelal tegen de borst stuiten — doch een moreele ondergrond, die door geen trommelvuur vernietigd kan worden.

Wie in REMARQUE'S boeken, thans bijna weer vergeten, heeft gelezen hoe een ontwortelde jongeman den oorlog onderging, verzuime niet te lezen hoe een jongeman dit proces doormaakt, die vast is geworteld in al datgene wat bij ons Nederlanders de laatste maanden weder zoo hecht en krachtig is gebleken. C.

Beknopt Overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen uit de Nederlandsche Krijgsgeschiedenis van 1568 tot heden, door I. L. UYTERSCHOUT, Uitg. *Stads Boek- en Courantdrukkerij* te Kampen. 1936. Prijs f 3.—; geb. f 3.75.

In aansluiting met onze korte beschouwing in het Januari-nummer zullen wij thans het werk van den Heer UYTERSCHOUT nader bezien. De intekenaars zijn inmiddels allen in het bezit van het boek gekomen en zullen zich wel in de handen hebben gewreven, toen zij deze vertraagde Sint-Nicolaas-surprise ontvingen. Want bovenal treft de uiterst lage prijs, waarvoor zij dit boek in eigendom hebben ontvangen. Schrijver en uitgever verdienen dan ook den dank van velen, dat zij — zonder op eigen gewin te letten — dit werk binnen ieders bereik hebben gebracht.

Daar komt nog bij, dat in dit geval het spreekwoord: „Alle waar is naar zijn geld” niet opgaat. Integendeel, de inhoud van dit boek en zijn omvang, alsmede de zorg, waarmede de uitgever zijn aandeel heeft verricht, stempelen het tot een waardevol bezit voor iederen goeden vaderlander.

Als krijgsgeschiedkundig werk bezit dit boek zeer goede kwaliteiten:

De schrijver behandelt zijn stof op een prettige manier. Hij is wars van „geleerdheid”, verdringt niet in details en weet den lezer in weinig woorden de hoofdzaken mede te deelen. Als bewijs hiervoor wijzen wij er op, dat de geschiedenis der krijgsv verrichtingen van den tachtigjarigen oorlog in 63 bladzijden is vervat. Het is zeer juist van den Heer UYTERSCHOUT gezien, dat hij uit dezen oorlog de belangrijkste veldtochten naar voren heeft gehaald (1568; 1572; 1573/74; 1590 tot en met 1600; 1629; 1632) en deze door korte beschouwende overzichten heeft verbonden.

Even juist is het, dat aan den oorlog van 1672—1679 evenveel bladzijden zijn gewijd als aan het geheele tijdvak 1568—1648 en dat van die bladzijden er 63 betrekking hebben op de jaren 1672—1673 en slechts 2½ op de periode 1674—1679.

De oorlogen op vreemden bodem van 1680—1786 behandelt de schrijver niet; hij zegt daaromtrent: „dit geschiedt allerminst, omdat zij voor onze krijgsgeschiedenis van minder belang zouden zijn. Het lijkt ons echter noodzakelijk om, ter beperking van den omvang van dit boekwerk, eenige matiging te betrachten.” Wij onderschrijven dit ten volle en kunnen den Heer UYTERSCHOUT slechts prijzen om de wijze, waarop hij bij zijn stofverdeling den nadruk heeft gelegd op onze jongere krijgsgeschiedenis. Wij willen dit toch even neerleggen in onderstaand overzichtje:

Tachtigjarige oorlog	63	bladz.
1672—1679	66	„
1787	11	„
1794—1795	34	„
1799	29	„
Spanje en Rusland	11	„
1815	50	„
1830—1832	120	„

Een verdienste van den schrijver is, dat zijn tekst wordt toegelicht door erbij passende schetsen, waarnaar telkens op duidelijke wijze wordt verwezen. De Heer U. heeft dus zorgvuldig vermeden om te vervallen in de fout van zoovele schrijvers op het gebied der krijgsgeschiedenis, die ellenlange beschouwingen houden, waarin tientallen plaatsnamen worden genoemd, die de lezer nergens kan vinden.

Wij zijn nog niet gereed met ons loflied! De Heer U. heeft zeer terecht begrepen, dat het bij de bestudeering der *Krijgsgeschiedenis* niet in de eerste plaats gaat om de historische beteekenis der feiten, doch om de lessen, die er uit kunnen worden getrokken. En die lessen biedt de schrijver zijn lezers kant en klaar aan. Wie zijn slotbeschouwingen over de landsverdediging 1672—1673 leest, zal met ons eens zijn, dat deze arbeid den Heer U. is toevertrouwd.

Voor onze troepenofficieren — die naar wij hopen, deelen van den inhoud van dit boek ook onder onze dienstplichtigen zullen brengen — is het prettig, dat de schrijver bij het vermelden van een troepenonderdeel telkens tevens aangeeft, van welk bestaand korps het het stamonderdeel vormt.

Wij juichen toe, dat de Heer U. de beide mobilisatiën van 1870 en 1914 tot onze Krijgsgeschiedenis heeft gerekend. Eigenlijk geeft hij in een 60-tal bladzijden de geschiedenis van onze Landmacht na 1832.

In een slotwoord herdenkt de schrijver, wat de laatste 5 jaren ons aan herdenkingen hebben gebracht en geeft hij beschouwingen over de actieve defensie-politiek der laatste jaren en over de belangrijkste problemen, die ons thans bezig houden (legersterkte, paraatheid der vredessterkte, enz.). Mede worden de in Maart 1936 getroffen bijzondere maatregelen besproken. Men kan waarlijk niet zeggen, dat dit boek niet „bij” is! Dit slotwoord eindigt met een gedeelte van de rede, door Hare Majesteit de Koningin op 9 September 1933 in het Stadion te Amsterdam gehouden.

Over de fotografieën in de bijlagen hebben wij reeds gesproken.

Het boek ontleent zijn belang aan het feit, dat het in dezen tijd van nationale opleving aan alle waarachtige Nederlanders een beeld geeft van de rampen, die verwaarloozing der weermacht en verdeeldheid in het volk kunnen brengen, maar ook van de militaire deugden, die ons volk in tijden van nood hebben gesierd en van de groote kwaliteiten als veldheer, die de Nederlandsche bevelhebbers steeds hebben getoond. Wij denken in het bijzonder aan Quatre-Bras en Waterloo, waar onze troepen wereld-geschiedenis hebben gemaakt.

Er is nog iets, waarom dit boek beteekenis heeft, iets, waar de schrijver geregeld op terug komt en wat hem telkens tot geestdrift brengt: De rol, die de Prinsen van Oranje, Graven van Nassau in onze geschiedenis hebben gespeeld.

Geheel Nederland weet dit en toch zijn wij er van overtuigd, dat de lezer, die blz. 468 van dit boek opslaat en bestudeert, even „stil” zal zijn. De schrijver heeft hier de verwantschap weergegeven van *twaalf* Nassausche Graven, die tusschen 1568 en 1642 hun leven voor de Nederlandsche zaak hebben gelaten. Deze eerelijst behoort n.o.m. in elk schoollokaal een eereplaats te verkrijgen.

Wij moeten eindigen. Uit hoofde van onzen werkkring lazen wij de laatste jaren talrijke krijgsgeschiedkundige werken. Wij aarzelen niet om dit boek van den Heer UYTERSCHOUT te rangschikken onder het beste, wat ons onder de oogen is gekomen.
W.

Paardenkennis, Handboek voor beoefenaars der ruitersport. Samengesteld door W. TH. CARP, Kapitein der Artillerie. Instructeur a/d Rijschool. Uitgave N.V. Paard en Paardenwereld, Den Haag. Prijs f 1.50.

Ongetwijfeld zal de verschijning van dit werkje door velen met vreugde worden begroet. Wij zijn er evenzeer zeker van dat al dezen bij het eerste doorbladeren reeds zullen constateeren, dat juist een boekje als dit, hun nog ontbrak om al datgene van een paard te weten, wat iedereen, die zich met recht ruiter wil noemen, er van weten moet.

Hoever lof en waardeering wij ook voor dit boek hebben, toch betreuren wij één kleinigheid en deze kleinigheid staat nog wel juist op het titelblad: „Handboek voor de beoefenaars der ruitersport”.

Schrijver heeft toch zeker niet bedoeld dat dit boekje *niet* bestemd is voor al diegenen, voor wien het rijden geen sport, maar een dienstverrichting is? Wij denken hierbij in het bijzonder aan de cadetten en aspirant-reserve-officieren der bereden wapens. Juist voor hen achten wij dit hèt leerboek bij uitnemendheid. Verreweg de meesten der adsp.-res.-officieren rijden paard, niet om dit later als sport door te zetten, maar omdat hun functie in de Kon. Landmacht het eischt. Zij moeten de inhoud van dit boekje zeker kennen, ja voor hen is deze hoeveelheid kennis eigenlijk nog noodzakelijker dan voor den burger, die de ruitersport beoefent als ontspanning bij een druk zakenleven.

Dit boekje munt uit boven alle vroegere boeken over paardenkennis, omdat het kort en logisch is en alleen datgene behandelt, wat onmisbaar is voor iedereen, die dagelijks met een paard omgaat.

Vele paardenkenners zullen zich vooral verheugen over *Aanhangsel III*, een woordenlijst in vier talen, bevattende ± 250 Nederlandsche woorden, die op het paard betrekking hebben, met de Fransche, Duitsche en Engelsche vertaling er achter.

Voor den eersten herdruk, dien dit werkje zeker spoedig zal belevan (vooral als het,

naar wij hopen, in gebruik komt op de K.M.A. en de scholen voor res.-officieren) hebben wij nog de paar volgende wenschen, die wij gaarne aan den schrijver in overweging geven.

Uitbreiding van het hoofdstuk over het hoefbeslag (fouten hierbij — waarop steeds te letten, alvorens men het paard bestijgt — nagels, los ijzer — lip — te lange of te korte takken — vangen — klapijzers e.d.); bekorting van de stof op sommige punten, waar deze wat tè technisch is (b.v. blz. 21, 1e gedeelte, blz. 27—28 — het zwaartepunt, blz. 42, 43, 52, 67).

De illustraties munten uit door helderheid en eenvoud.

Wat bij vele studieboeken het geval is: „er tegen op zien om er aan te beginnen” is hier uitgesloten. P.

Historia. *Maandblad voor geschiedenis.* Uitgave van *Broekhof N.V. voorheen Kemink en Zoon*, Over den Dom, Utrecht, Abonnement (binnenland) per jaar f 6.—.

In jaargang 1935 vestigden wij de aandacht op de verschijning van bovenstaand maandblad, dat beoogde te voorzien in de behoefte aan geschiedenis in populaireren vorm, in den goeden zin van het woord. „*Historia*” heeft sedert aan de verwachtingen in ruime mate voldaan. De twee thans verschenen jaargangen hebben een schat van historische artikelen gebracht, veelal rijk verlucht. De krijgsgeschiedenis is daarbij niet te kort gedaan en voorts droeg bijna elke aflevering bij tot vermeerdering van onze kennis omtrent Prinsen of Prinsessen van het Oranje Huis.

De kroon op het tot dusver gebodene zet de aflevering van Dec. 1936, gewijd aan het huwelijk van *H. K. H. Prinses Juliana* en *Z. K. H. Prins Bernhard*. Wij vestigen in het bijzonder de aandacht op het artikel „*Het Huis Lippe in de Nederlandsche Krijsgeschiedenis*” door S. J. GRAAF VAN LIMBURG STIRUM. Het deed ons genoeg vast te stellen, dat het artikel van Majoor VON PRIESDORFF in „*De Militaire Spectator*” van Nov. 1936 Schr. van veel dienst is geweest en ook het in deze aflevering vermelde omtrent den in 1914 gesneuvelde oud-oom van onzen Prins vrijwel letterlijk kon worden overgenomen. Minder juist achten wij het echter, dat een en ander is geschied zonder ons tijdschrift als bron te vermelden. Wij zouden het op prijs stellen indien dit verzuim alsnog werd hersteld.

C.

„**Die Eroberung Abessiniens 1935/36**” door RUDOLF RITTER UND EDLER VON XYLANDER Oberst a. D. und Lehrer an der Kriegsakademie. Uitgave E. S. Mittler & Sohn. Berlijn 1937. Prijs gekartonneerd R. M. 3.50 (met 25 % reductie).

Kolonel VON XYLANDER heeft tijdens den veldtocht in Abessynië in het „*Militär Wochenblatt*” een reeks artikelen gepubliceerd, waarin hij de gebeurtenissen op den voet volgde en toonde zeer goed op de hoogte te zijn. Deze artikelen zijn thans tot een geheel verwerkt, verrijkt met gegevens, welke den Schr. sindsdien bekend werden, en besloten door een hoofdstuk „*Betrachtungen und Lehren*”, dat van de 80 blz. die het boek telt er 30 beslaat. Vooral dit laatste hoofdstuk maakt dit geschrift belangwekkend.

Wij willen in dit verband aanstippen, dat Italië, aangezien het bij een Europeeschen oorlog allereerst zal moeten optreden in bergterrein, de crisis van den aanval niet in de eerste plaats tracht op te lossen door het scheppen van een machtig pantserwapen — al is dit niet verwaarloosd — doch door het verhoogen der aanvalskracht van het infanterie regiment. Het bataljon telt 9 mijnwerpers, het regiment een hw. batterij. In totaal waren, naar XYLANDER vermeld, in Abessynië per regiment 150 zware wapenen ingedeeld. De sterke krombaanvuurkracht waarover het regiment beschikt maakt rechtstreekschen steun der artillerie minder noodig, zoodat dit wapen kan worden gebruikt voor machtige vuurconcentraties.

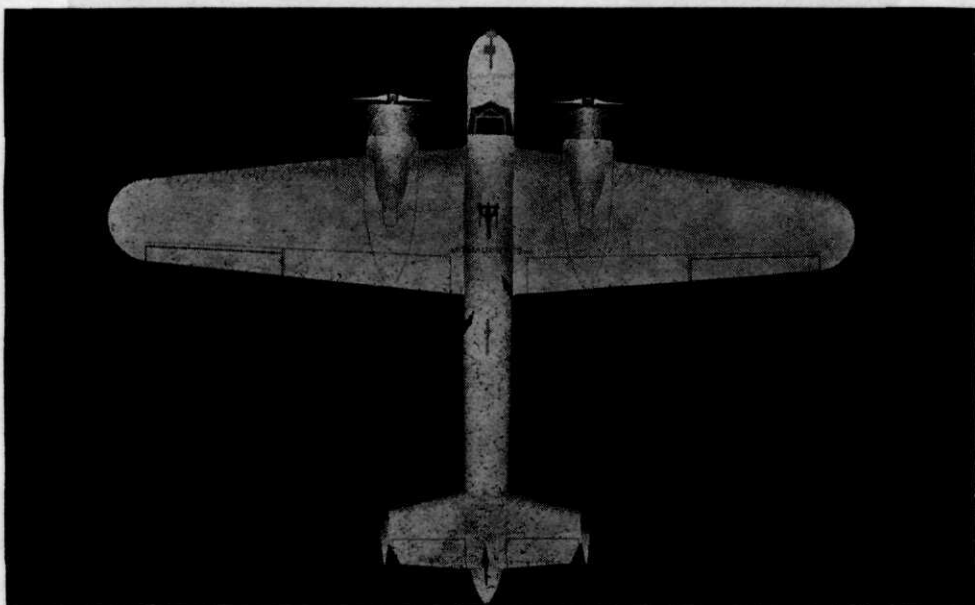
Met deze bewapening en tactiek werd in Abessynië geëxperimenteerd en al kan deze ervaring niet worden gelijk gesteld met die op een Europeesch oorlogstooneel, zij is toch meer waard dan manoeuvre-ervaring en verdient, daar het probleem van den aanval ook bij ons dringend om oplossing vraagt, onze volle belangstelling.

Ook omtrent tal van andere vraagstukken, aan- en afvoer, invloed van luchtstrijdkrachten op de gevechtsvoering, enz. biedt het werkje van kolonel VON XYLANDER belangrijke beschouwingen en gegevens. C.

„**Josef Pilsudski, de groote Maarschalk**”, door Majoor Dr. W. LIPINSKI. Uitg.: *A. W. Sijthoff's Uitg. Mij., N.V., Leiden.* Prijs f 1.75.

LEVEN EN STREVEN IN DE KONINKLIJKE LANDMACHT

NIEUWE VLIEGTUIGTYPEN VAN DE NEDERLANDSCHE LUCHTSTRIJDKRACHTEN.

Fokker T 5, luchtkruiser/bommenwerper.

Bewapening: 1 draaibaar kanon van 20 mm en 3 mitrs., waarvan één in het staarteinde. Voorts kan een aantal bommen worden medegevoerd tot een totaal gewicht van 1000 kg.

Vliegeigenschappen: max. snelheid 390 km/u; actieradiús 1450 km, zoodat het toestel met kruissnelheid van ruim 300 km bijna 5 uur in de lucht kan blijven.

Afb. 1 en 2. (zie blz, 78) *Fokker CX*, tweepersoons gevechtsvliegtuig, tevens bestemd voor de strategische luchtverkenning.

Bewapening: 1 mitrailleur van 7,9 mm, systeem Colt-Browning, max. vuursnelheid 1.000 schoten per minuut;

1 mitrailleur van 7,9 mm, m. 20 op Faircy-ring met een zijdelingsch schootsveld van 60° ter weerszijden van de langsas van het vliegtuig.

Voorts kan een aantal mijnbommen worden medegevoerd tot een totaal gewicht van 400 kg.

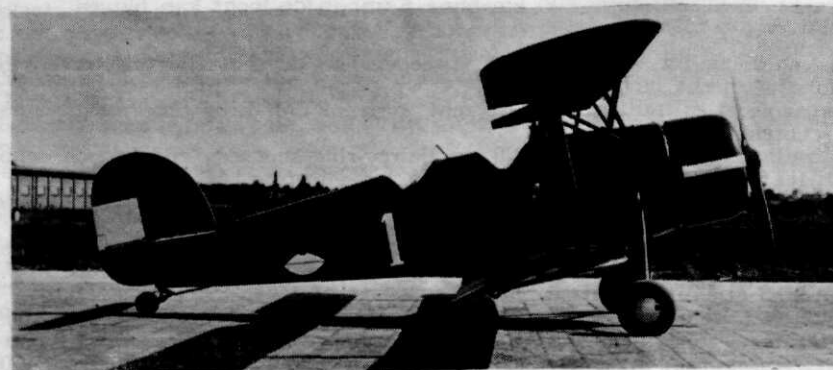
Vliegeigenschappen: max. snelheid op een hoogte van 4250 m, 320 km/u; kruissnelheid op deze hoogte 270 km/u; vluchtafstand ruim 800 km; stijgtijd naar 3.000 m 5,7, naar 5.000 m 10,3 minuut; practisch plafond 8.300 m.

Afb. 3 en 4. (zie blz, 78) *Koolhoven F.K. 51*, tweepersoons lichte verkenner.

Bewapening: 1 mitrailleur van 7,9 mm in den vleugel; 1 mitrailleur van 7,9 mm achter.

Vliegeigenschappen: max. snelheid op 2.200 m, 230 km/u, kruissnelheid 190 km/u; vluchtduur bij kruissnelheid 3½ uur; stijgtijd naar 3.000 m 14 minuten.

Van boven naar beneden: afb. 1, 2, 3 en 4.

BERICHTEN VAN PERSONEEL AARD.

Bij de lichte troepen.

Benoemd.

tot reserve-tweede-luitenant, met ingang van 1 Jan. 1937.

bij het R.W.:

vaandrigs J. P. BOOTS, P. VAN DER KOOIJ, J. C. E. KOLFF, J. P. HUSTINX, K. B. VAN BUREN, W. M. TENBACK, J. C. KESLER, J. VAN DER MEER, C. HOOGENDOORN, H. W. A. DE HEUS, D. VAN BAALEN, H. J. ALLAART, W. G. H. SCHLICHTING en H. SWART, allen van dat regiment;

bij het Ie R.H.:

kornetten H. F. WESTRIK, JHR. N. J. WESTPALM VAN HOORN VAN BURGH, H. O. HORSTMANN, H. RIDDER HUYSEN VAN KATENDIJK, N. G. PIERSON, S. BARON VAN HEEMSTRA, H. L. F. M. BARON VAN HÖVELL VAN WEZEVELD EN WESTERFLIER, G. J. JANNINK, L. F. J. M. LUCASSEN, L. L. BIERENS DE HAAN en C. LAAN, allen van dat regiment;

bij het IIe R.H.:

kornetten J. W. SCHLIMMER, H. J. B. A. DEKEMA, F. B. S'JACOB, J. FICK, G. BERGSMAN, C. M. HENNY, E. C. DE KUYPER, J. A. JACOBSON en H. F. HEIJTING, allen van dat regiment;

bij het E. Paw.:

kornet M. J. ALDENKAMP, van dat eskadron.

Bevorderd.

tot reserve-luitenant-kolonel,

reserve-majoor C. H. LABOUCHÈRE, van het Ie R.H., 9 Jan.

tot reserve-majoor,

reserve-ritmeester K. G. W. BARON VAN WASSENAER, van het Ie R.H., 9 Jan.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Eerste-luitenant der mil. adm. H. B. IJDO, van het Ie R.H., overgeplaatst bij het 15e R.I., 1 Jan.

Tweede-luitenant der mil. adm. W. B. C. VAN DINTER, van het 10e R.I., overgeplaatst bij het Ie R.H., 30 Dec. 1936.

Eerste-luitenant E. C. J. M. VAN DE LAARSCHOT, van het Ie R.I., overgeplaatst bij het R.W., 1 Febr.

Vergunning tot verblijf in Nederl. Indië verleend aan:

Reserve-eerste-luitenant W. J. DUUVENÉ DE WIT, van het Ie R.H.

Bij de overige wapens en dienstvakken.**Bevorderd.**

tot reserve-officier van gezondheid der eerste klasse:

reserve-officier van gezondheid der tweede klasse Dr. J. C. J. BURKENS, 7 Jan.

Overplaatsingen, detacheringen enz.

Kapitein F. J. J. F. M. VAN DER KROON, van de 4e Div. Kon. marechaussee, overgeplaatst bij de Ie Div. Kon. marechaussee te *Breda*, 15 Jan.

Eerste-luitenant J. VAN WANING, van het 6e R.V.A. gedet. bij het Wapen der Kon. marechaussee, geplaatst te *Leeuwarden*, 4 Jan.

Eerste-luitenant A. J. W. J. L. LOSECAAT VAN NOUHIJS, van het 4e R.V.A. gedet. als voren, geplaatst te *Apeldoorn*, 4 Jan.

Eerste-luitenant der mil. adm. L. A. VAN BAARSEL, van het 15e R.I., overgeplaatst bij het 21e R.I., 1 Jan.

Eerste-luitenant W. P. J. A. HEIJMANS, van het 11e R.I., overgeplaatst bij het 15e R.I.

Kapitein W. T. CARP, van de Rijschool, overgeplaatst bij het 5e R.V.A.

Eerste-luitenant C. TONNET, van het 8e R.V.A., overgeplaatst als instructeur bij de Rijschool.

Kapitein J. H. VAN DEN BERGE, van het 22e R.I., overgeplaatst bij het 10e R.I.

Eerste-luitenant J. H. COUZIJ, van het 5e R.V.A., overgeplaatst bij den Staf art. en definitief werkzaam gesteld bij het Dep. van Defensie.

Tweede-luitenant der mil. adm. J. H. ARENDS, van het 1e R.V.A., overgeplaatst bij het 5e R.V.A.

Tweede luitenant der mil. adm. A. G. C. LOCHER, van de Luchtvaartafdel., overgeplaatst bij het 1e R.V.A.

Kapitein A. J. R. DE VOS, adjudant van den I.d.I., eervol ontheven uit zijn tegenwoordige betrekking en overgeplaatst bij het 4e R.I., 1 Febr.

Eerste-luitenant E. L. VOORWINDEN, van het 2e R.I., overgeplaatst bij den Staf inf. en toegevoegd aan den I.d.I.

Tweede-luitenant W. H. VAN DER GRINTEN, van het 2e R.I., gedetacheerd bij het Korps politietroepen.

Kapitein J. R. VAN WIJK, van het R.G.Tr., overgeplaatst bij den Staf genie te *Haarlem*, 15 Febr.

Officier van gezondheid der tweede klasse C. HONIG, te *Amersfoort*, overgeplaatst naar *Haarlem*, 1 April.

Officier van gezondheid der tweede klasse J. H. BUZAGLO, te 's-Gravenhage, overgeplaatst naar *Amersfoort*, 1 April.

Eerste-luitenants J. W. HEEMSKERK en H. A. VISEUR, onderscheidenlijk van het 17e en van het 13e R.I., zijn gedetacheerd bij het Dep. van Defensie, 4 Jan.

Eerste-luitenant J. HOLTRUST, van het 13e R.I., overgeplaatst bij het 4e R.I., 4 Jan.

Eerste-luitenant J. C. C. VAN ERP, van het 17e R.I., overgeplaatst bij het 1e R.I., 4 Jan.

Eerste-luitenant B. M. P. VAN GRIETHUIJSEN, van het 6e R.I., ontheven van zijn detachering ten bureele van den Commandant der Stelling van *Den Helder*.

Eerste-luitenant P. GIPS, van het 4e R.I., gedetacheerd ten bureele van den Commandant der Stelling van *Den Helder*.

Eervol ontslagen.

Kapitein C. A. F. W. SICHERER, van den Staf inf. leeraar bij de Kon. Mil. Academie, 31 Dec. 1936 (benoemd tot reserve-majoor bij het 6e R.I.)

Reserve-luitenant-kolonel J. P. VAN MASTRIGT, van den Staf IVe I. Brig., 8 Maart.

Reserve-majoor J. J. DE MAN, van het 15e R.I., 21 Maart.

Reserve-kapitein M. F. L. RIEMVIS, van het 3e R.I., 20 Febr.

Reserve-kapitein N. A. OOSTINGA, van het R.G.Tr., 1 Jan.

Reserve-kapitein der mil. adm. G. M. VAN ROSSUM, van het 15e R.I., 10 Febr.

Militair apotheker der tweede klasse Dr. W. A. VAN BRONKHORST, 1 Febr. (benoemd tot reserve-militair apotheker der tweede klasse).

Gedetacheerd bij de troepen op Curaçao.

Eerste-luitenant F. A. J. VAN ERP, van de Militaire gasschool, 4 Jan.; in verband hiermede eervol ontheven uit de functie van leeraar bij die school.

NIEUWE REGLEMENTEN EN VOORSCHRIFTEN.

Nr. 44 II. „HANDLEIDING VOOR HET GEVECHT DER GROOTE EENHEDEN, DEEL II (GEV. HANDL. DI. II)”. (Aanschrijving M. v. S., M. v. D.a.i. van 7 November 1936, IIde. Afd. B., Nr. 88.)

In de „Handleiding voor het gevecht der groote eenheden, Deel II”, die thans is verschenen, zijn opgenomen:

Hoofdstuk VI. Het gevecht (vervolg).

E. De aanval.

F. De vervolging.

Hoofdstuk VII. Gevechten in bijzondere omstandigheden.

A. Het gevecht in de duisternis, bij mist of nevel.

B. Het gevecht om oorden en bosschen.

C. Het gevecht in polderland.

D. De verdediging van inundatiestellingen.

E. Riviergevechten.

F. De verdediging van de kust.

G. Kleine aanvallende ondernemingen.

Hoofdstuk VI (vervolg).

Onderdeel E. „*De aanval*”, waarmede het tweede deel van de gevechtshandleiding begint, is onderverdeeld in:

1. Algemeen.
2. De aanval in den bewegingsoorlog.
3. De aanval in den stellingoorlog.

Uit het gestelde onder 1. „*Algemeen*” blijkt, dat de in de oude gevechtshandleiding vermelde groote beginselen, geldende voor een aanval, ongewijzigd zijn gebleven.

Onderdeel 2. „*De aanval in den bewegingsoorlog*” is geheel opnieuw bewerkt. Dit werd om drieërlei redenen noodig geoordeeld:

- 1°. omdat — nu de ervaringen uit den wereldoorlog zijn bezonken en men zich thans een beter oordeel kan vormen over het doel en de wijze van uitvoering van verschillende tactische handelingen — een hergroepeering van de te behandelen stof aanbevelenswaardig bleek;
- 2°. omdat het gewenscht werd geoordeeld de stof op overeenkomstige wijze te behandelen als in Hoofdstuk VI B „*De verdediging*” is geschied; zulks mede in verband met het doel van de nieuwe handleiding: het vormen van een leidraad voor de aanvoering van de *grootte eenheden*;
- 3°. omdat — na een vijfjarige toepassing van de in 1929 verschenen gevechtshandleiding — verschillende uitvoeringsbepalingen dienden te worden herzien of aangevuld.

De nieuwe gevechtshandleiding gaat uit van het standpunt, dat — wil de commandant van een strijdmacht, die van plan is den vijand op te zoeken en aan te vallen, zijn wil aan den tegenstander kunnen opleggen en daarbij, voor zooveel noodig, rekening kunnen houden met 's vijands maatregelen — het noodzakelijk is aan den aanval op 's vijands hoofdmacht eenige methodisch uitgevoerde handelingen vooraf te doen gaan. In verband hiermede onderscheidt de handleiding:

- den opmarsch;
- het tot stand brengen van de gevechtsaanraking;
- de inleidende gevechten;
- de aanval op 's vijands hoofdmacht.

Deze vier handelingen worden theoretisch afzonderlijk behandeld. Het behoeft echter geen betoog, dat zij in de werkelijkheid in vele gevallen geleidelijk in elkaar kunnen overvloeien.

Het doel, dat met elk der genoemde gevechtshandelingen wordt beoogd, is duidelijk omschreven. Daarna volgen, in afzonderlijke hoofdstukken, bepalingen omtrent de wijze, waarop elk dier handelingen moet worden uitgevoerd, zoowel voor het geval, dat de tegenstander zich met zijn hoofdmacht in het terrein heeft vastgezet, als voor het geval, dat de tegenstander zelf ook in opmarsch is.

Schema's van bevelen, uit te geven door een D.G.C., een D.C. en — voor zooveel den opmarsch betreft — een marschgroepscommandant, zijn in den tekst opgenomen.

In het bijzonder wordt de aandacht gevestigd op de volgende verschilpunten met de oude gevechtshandleiding.

- a. Onder „*inleidende gevechten*” verstaat men alle gevechten, die plaats vinden nadat de gevechtsaanraking is tot stand gebracht en die ten doel hebben om, alvorens tot den aanval op 's vijands hoofdmacht over te gaan, de weerstanden, welke de tegenstander vóór zijn hoofdmacht uit heeft georganiseerd, te breken.

Ook de hieraan in voorkomend geval voorafgaande gevechten, welke — indien na het tot stand brengen van de gevechtsaanraking niet de minste zekerheid bestaat omtrent den aard en de waarde van 's vijands weerstand — ten doel hebben, hieromtrent de noodige gegevens te verkrijgen, behooren tot de „*inleidende gevechten*”.

Een aanval op 's vijands voorpostenstrook wordt dus ook als een inleidend gevecht beschouwd, tenzij de aanvaller besluit om — onder inzet van alle beschikbare krachten — den aanval op een voorpostenstrook onmiddellijk te doen volgen door een aanval op 's vijands hoofdweerstandstrook, in welk geval de aanval op de voorpostenstrook slechts als een fase van den hoofdaanval is te beschouwen.

- b. Als beginsel geldt, dat — wanneer de voorhoeden aan haar opdracht hebben voldaan — de D.C. zelf de leiding van het gevecht in handen neemt, onverschillig of de divisie al dan niet oprukt met marschgroepen. Hieruit volgt, dat bij het voeren van een inleidend gevecht de leiding berust bij den D.C. en niet, zooals uit de punten 212 en 214 van de oude gevechtshandleiding kon worden opgemaakt, bij den voorhoedecommandant, bij wien zich dan de D.A.C. aansloot.
- c. De D.C. draagt, bij het voeren van een inleidend gevecht, het uitvoeren van elken

plaatselijken aanval door de daartoe aangewezen infanterie-onderdeelen op aan den commandant van een regiment infanterie.

Door de bepalingen, genoemd onder *b.* en *c.*, is de samenwerking tusschen infanterie en artillerie tijdens het inleidend gevecht beter verzekerd, terwijl tal van moeilijkheden, welke zich voordeden bij het organiseren van een inleidend gevecht volgens de methode, vervat in de oude gevechtshandleiding, uit den weg zijn geruimd.

- d.* Ter voorkoming van noodelooze verliezen moet er naar worden gestreefd de plaatselijke aanvallen tijdens een inleidend gevecht te doen uitvoeren door een zoo beperkt mogelijke macht aan infanterie, gesteund door een zoo krachtig mogelijk artillerievuur. Een en ander neemt echter niet weg, dat in beginsel zóó veel infanterie uit de hoofdmacht moet worden ingezet, als — rekening houdende met de beschikbare hoeveelheid artillerie, het terrein en de verkregen gegevens omtrent den vijand — noodig zijn om van het gevecht succes te kunnen verwachten.

Het schema uit de oude gevechtshandleiding, dat bij een inleidend gevecht ten hoogste één bataljon infanterie met het uitvoeren van een plaatselijken aanval mag worden belast, is hiermede dus vervallen. Elk geval moet op zichzelf worden beoordeeld.

- e.* Aangezien, door terreinsomstandigheden als anderszins, aan groote eenheden, zoowel bij den opmarsch als bij den aanval, een vak kan worden toebedeeld, dat breeder is dan het front, waarop zij in staat zijn een krachtige actie te ontwikkelen, zijn in de nieuwe gevechtshandleiding bepalingen opgenomen, hoe de commandanten van groote eenheden onder dergelijke omstandigheden hebben te handelen.
- f.* Er is gebroken met het systeem om bij een aanval — indien twee of meer afdelingen artillerie beschikbaar zijn voor rechtstreekschen steun in een regimentsvak — elk voorbataljon te doen steunen door een bepaalde afdeling. De nieuwe gevechtshandleiding stelt zich op het standpunt, dat de rechtstreeksche steun oordeelkundiger kan worden verleend, indien de R.C. zelf dien steun regelt, dan wanneer hij het vuur van de beschikbare afdelingen reeds bij voorbaat over de voorbataljons verdeelt.

Ter toelichting van de bepalingen betreffende den *opmarsch* zijn een aantal schetsen opgenomen, waarin een schematische voorstelling wordt gegeven van de plaats van artillerie-inlichtingsgroepen. Hierbij zijn de voorbeelden van de groepeerings van een divisie en van een marschgroep, voorkomende in bijlage X van het Voorschrift Velddienst, Deel I, als grondslag genomen.

Bij den *aanval* op 's vijands hoofdmacht is, in verband met het karakter van de nieuwe handleiding, aandacht gewijd aan de verschillende wijzen, waarop een hergroepeerings van groote eenheden tot stand kan worden gebracht.

Beschouwingen zijn opgenomen omtrent den duur van het voorbereidend artillerievuur en omtrent het tijdstip, waarop dit vuur moet worden geopend.

D.G.Cn. en D.Cn. vinden in de nieuwe gevechtshandleiding tal van punten, waarmede rekening moet worden gehouden bij het vaststellen van doellijnen.

Evenals in Deel I bij de verdediging is geschied, geeft Deel II een overzicht van de wijze, waarop de vuurplannen van de artillerie bij de inleidende gevechten en bij den aanval op 's vijands hoofdweerstandstrook tot stand komen. Uitvoerig is behandeld de wijze, waarop de D.A. de infanterie bij den aanval rechtstreeks steunt en beschermt.

Onderdeel „3. De aanval in den stellingoorlog” en onderdeel „F. De vervolging” hebben weinig verandering ondergaan.

Hoofdstuk VII.

De hoofdstukken „Het gevecht in de duisternis, bij mist of nevel” en „Het gevecht om oorden en bosschen” zijn bekort; daarin is slechts vermeld hetgeen van belang is voor den commandant van een groote eenheid. In verband hiermede bestond er geen behoefte meer aan een afzonderlijke behandeling van het gevecht om oorden en het gevecht om bosschen. Wijzigingen van principiëlen aard zijn in deze hoofdstukken niet aangebracht.

Geheel nieuw zijn de hoofdstukken „Het gevecht in polderland” en „De verdediging van inundatiestellingen”.

Eerstgenoemd hoofdstuk behandelt:

- I. Den invloed van het polderland op de oorlogvoering in het algemeen met betrekking tot: vuur, beweging, hindernissen, dekking en maskeering, verband en verbindingen, alsmede vernielingen.

II. De verdediging.

- de hoofdweerstandstrook
- de voorpostenstrook
- vooruitgeschoven troepen op de accessen
- artillerie
- reserves
- luchtstrijdkrachten, luchtdoelartillerie en luchtdoelmitrailleurs.

III. De aanval.

De verdediging van de hoofdweerstandstrook wordt in achtereenvolgende weerstandslijnen (strooken van beperkte diepte) gevoerd. Bijzondere aandacht is besteed aan de wijze, waarop accessen moeten worden verdedigd.

Ten aanzien van *de voorposten* wordt opgemerkt, dat weerstandbiedende voorposten veelal van groote waarde zijn voor de verdediging van de stelling in haar geheel, in 't bijzonder wanneer de afstand van de voorpostenstrook tot de hoofdweerstandstrook zóó groot is, dat de aanvaller niet in één aanloop voorpostenstrook en hoofdweerstandstrook kan vermeesteren. De aandacht wordt er op gevestigd, dat — wanneer de omstandigheden van dien aard zijn, dat moet worden afgezien van het uitzetten van sterke weerstandbiedende voorposten, die over het geheele front aaneengesloten afsluitingsvuur kunnen organiseeren — in polderterrein niettemin veel succes kan worden verwacht van weerstand, geboden door enkele onderdeelen, opgesteld in tactisch gunstige terreingedeelten.

Mede wordt in het licht gesteld de waarde van *op de accessen vooruitgeschoven detachementen*.

Met betrekking tot *de opstelling en het gebruik van de artillerie* wordt o.m. gewezen op de verschillen, welke in dit opzicht bestaan met de verdediging van een stelling in hoog terrein.

Met nadruk is vermeld, dat *tegenstooten en tegenaanvallen* in polderland in algemeenen zin zeer moeilijk uitvoerbaar zijn en minder resultaat beloven dan in andere terreinen; nochtans wordt geenszins te kort gedaan aan de beteekenis van kleine aanvallende ondernemingen.

Wanneer in polderland de strijd moet worden gevoerd op breede fronten, dan kan het aanbeveling verdienen *luchtstrijdkrachten, luchtdoelartillerie en luchtdoelmitrailleurs* onder de bevelen te stellen van D.Cn.

Bij *den aanval in polderland* wordt er op gewezen, dat dikwijls decentralisatie in de bevelvoering noodig zal zijn. In verband hiermede wordt o.a. vermeld, dat de D.C. *het voeren van inleidende gevechten* kan opdragen aan marschgroepscommandanten.

De naderingsmarsch en het gereedstellen voor den aanval zullen veelal slechts bij duisternis uitvoerbaar zijn. Moet overdag worden aangevallen, dan verdient het gebruik van rook en nevel aanbeveling.

Op den voorgrond wordt gesteld, dat een aanval in polderland in het algemeen slechts kans van slagen biedt, indien de aanvalstroepen worden gesteund door een *zeer krachtige artillerie*.

Het hoofdstuk „*De verdediging van inundatiestellingen*” begint met de behandeling van de voor- en nadeelen van dergelijke stellingen.

De gevechtshandleiding huldigt het beginsel, dat de verdediger het meeste nut van de onderwaterzetting als hindernis trekt, indien hij de hoofdweerstandstrook kiest op 1000—2000 m achter de inundatie en weerstandbiedende voorposten van zóódanige sterkte aan den binnenrand van het water plaatst, dat zij daarop een aaneengesloten afsluitingsvuur kunnen brengen. Alle artillerie moet op de accessen tot minstens 1500 à 2000 m vóór den binnenrand van de inundatie kunnen vuren. Duidelijk wordt verklaard, *waarom* van een op deze wijze gevoerde verdediging het meeste succes is te verwachten.

Niettemin wordt opgemerkt, dat zich natuurlijk omstandigheden kunnen voordoen (de gevechtshandleiding noemt er eenige), waarin van het bovenbedoelde verdedigingsstelsel *moet* worden afgeweken.

Het hoofdstuk „*Riviergevechten*” is belangrijk uitgebreid.

Bij de *rivierverdediging* wordt op den voorgrond gesteld, dat de verdediger het meeste nut van de rivier als hindernis trekt, indien hij de hoofdweerstandstrook kiest op 1000—2000 m afstand van de rivier en weerstandbiedende voorposten van zóódanige sterkte nabij het water plaatst, dat zij daarop een aaneengesloten afsluitingsvuur kunnen brengen. Uitvoerig wordt betoogd, *waarom* een op deze wijze georganiseerde verdediging de meeste kans van slagen heeft.

Verschillende omstandigheden (de handleiding noemt er vijf) kunnen het echter noodzakelijk of gewenscht maken de frontlijn op een afstand kleiner dan 1000 m van de rivier te kiezen.

Bij de opstelling en het gebruik van de *artillerie* moet worden uitgegaan van het beginsel, dat de voornaamste taak van dit wapen is gelegen in het brengen van vuur op de rivier. Een en ander wordt afzonderlijk behandeld voor het geval, waarin de hoofdweerstandstrook onmiddellijk aan de rivier is gekozen en het geval, waarin deze strook op eenigen afstand van de rivier wordt ingericht.

Bij den *aanval* is wijziging gebracht in de verschillende fasen, welke bij een rivierovergang kunnen worden onderscheiden. Dit was noodig, in de eerste plaats, omdat voor de twee gevallen (hws. onmiddellijk aan de rivier en hws. op eenigen afstand van de rivier) de verschillende fasen niet gelijk zijn en in de 2e plaats, omdat in onze terreinen aan de oude fase „C. het aan den vijand ontrukken van punten, vanwaar hij de rivier rechtstreeks kan waarnemen” veelal geen afzonderlijke beteekenis kan worden toegekend.

Bijzondere aandacht is gewijd aan de voorbereiding van een rivierovergang (verkenningen, uit te voeren door den D.G.C., den D.C., den pionierscommandant en commandanten van pontonafdeelingen). Voorts vermeldt de handleiding de punten, welke in de bevelen van den D.G.C. en van den D.C. moeten worden uitgewerkt.

Bij de beschrijving van de wijze, waarop de aanval moet worden uitgevoerd, is weder onderscheid gemaakt tusschen een aanval op een aan de rivier gelegen hws. en een aanval op een hws., welke op eenigen afstand daar vandaan ligt. Uit deze beschrijving blijkt duidelijk, voor welke ontzaggelijke moeilijkheden een aanvaller zich geplaatst ziet, indien de verdediger zijn hws. op eenigen afstand van de rivier heeft gelegd.

In het hoofdstuk „*De verdediging van de kust*” worden eveneens de voordeelen op den voorgrond gesteld van een hoofdweerstandstrook, gelegen op eenigen afstand achter de buitenste duinenrij. Overigens is in dit hoofdstuk weinig veranderd.

De gevechtshandleiding besluit met een nieuw hoofdstuk „*Kleine aanvallende ondernemingen*”, waarin — voor zoover van belang voor commandanten van groote eenheden — is vermeld het doel dier ondernemingen en hetgeen voor de uitvoering van een dergelijke onderneming door bedoelde commandanten moet worden bevolen.

Nr. 438. VOORSCHRIFT VOOR DEN MILITAIREN SPOORWEGBOUW VOOR DE KONINKLIJKE LANDMACHT.

(Aanschrijving M. v. S., M. v. D.a.i. van 18 Mei 1936, IIde Afd. B., Nr. 18).

Het in 1910 verschenen „*Voorschrift betreffende spoorweg bovenbouw*” was zoodanig verouderd, dat een vernieuwing noodzakelijk werd. Bij deze vernieuwing is het voorschrift op eenige punten uitgebreid, in het bijzonder voor wat betreft het seinwezen. Hierdoor is een vollediger geheel verkregen.

In het voorschrift is opgenomen hetgeen het kader van de spoorwegtroepen moet kennen van den aanleg en het gebruik van spoorwegen.

Het voorschrift bevat een hoofdstuk „Algemeen” en voorts hoofdstukken over: Onderbouw; Bovenbouw; Het leggen van sporen en wissels; Stationsinrichtingen; Aanwijzingen langs den spoorweg; Seinen en beveiligingsinrichtingen; Vluchtige herstelling; Waterpassen.

Bovendien zijn aan het voorschrift een 12 tal bijlagen met gegevens toegevoegd.

Nr. 421. GENIE-REGLEMENT, DEEL I, DE EXERCITIËN (G. R.—I).

(Aanschrijving M. v. S., M. v. D. a.i. van 14 Mei 1936, IIde Afd. B., Nr. 45).

Het van 1914 dagteekende *Reglement op de Exercitiën der Genietroepen, Eerste gedeelte*, was uiteraard niet meer in overeenstemming met het gelijksoortige, thans voor de infanterie geldende voorschrift *I. R.—I A.*

Het nieuwe voorschrift is opgemaakt in overeenstemming met de daarvoor in aanmerking komende gedeelten van het boekwerk Nr. 92a (*I. R.—I A.*) en wijkt daarvan slechts af, voorzoover de indeeling der sectie genietroepen in 4 groepen en de uitrusting met draagbaar gereedschap zulks noodzakelijk maakte.

Nr. 62b VOORSCHRIFT OP HET OORLOGSBEHEER VAN HET ARTILLERIE-MATERIEEL BIJ DE KONINKLIJKE LANDMACHT. (B. M. L. II).

(Aanschr. M. v. S., M. v. D. a.i. van 7 September 1936, IIde Afd. B. Nr. 10).

Het bestaande ontwerp-voorschrift Nr. 293 (B. M. V. IV), dat in 1915 werd gedrukt, was geheel verouderd en voldeed in geen enkel opzicht meer aan de te stellen eischen.

Nr. 401 GRONDSLAGEN EN REGELING BETREFFENDE DE OPLEIDING VAN DE DIENSTPLICHTIGEN BIJ HET KORPS PONTONNIERS EN TORPEDISTEN. Nr. 425 GRONDSLAGEN EN REGELING BETREFFENDE DE OPLEIDING VAN DE DIENSTPLICHTIGEN BIJ HET REGIMENT GENIETROEPEN.

(Aanschr. M. v. S., M. v. D. a.i. van 31 Juli 1936, IIde Afd. B., Nr. 23).

Deze voorschriften zijn samengesteld teneinde aan het instructief personeel onderscheidenlijk van het Korps Pontonniërs en Torpedisten en van het Regiment Genietroepen aanwijzingen te geven, nopens de beginselen, welke aan de opleiding van de gewone, de voor kadervorming aangewezen en de voor herhalingsoefeningen onder de wapenen zijnde dienstplichtigen ten grondslag liggen.

In de voorschriften zijn voorts opgenomen de eischen van algemeene lichamelijke vaardigheid en van algemeene militaire bekwaamheid, waaraan vorenbedoelde dienstplichtigen moeten voldoen, alsmede de eischen van militair-technische bekwaamheid, waaraan het dienstplichtig personeel moet voldoen.

UIT DE VAKPERS

DE KLEINERE NEUTRALE STATEN EN DE LANDSVERDEDIGING.

In verband met den huidige bewapenings-wedloop tusschen de groote mogendheden — aldus Oberst. lt. a.D.M. WINKELMANN — zullen de verschillende neutrale staten zooals Denemarken, Zweden, Noorwegen, Finland, *Nederland*, Zwitserland en thans ook België, als gevolg van hun geografische ligging en hun politiek-economische situatie meer aandacht aan de landsverdediging moeten schenken.

De *militaire elementen* der landsverdediging zijn: 1. het leger, 2. het luchtwapen, 3. versterkingen met inbegrip van versperringen, 4. de vloot (voor landen, die zeegrenzen hebben).

Aangezien het niet mogelijk is al deze elementen op gelijke wijze te versterken, is het zaak na te gaan op welke van deze elementen, in verband met de bijzondere omstandigheden van het land, het zwaartepunt moet worden gelegd.

De *kern* der landsverdediging voor iederen neutralen staat moet zijn een *klein*, doch *goed geoefend leger met een evenredig luchtwapen*, dit laatste uitsluitend voor verkenningsoeioeleinden (!).

Staten, die aan groote mogendheden grenzen, zullen steeds permanente versterkingen en versperringen noodig hebben ter ondersteuning van de mobiele verdediging. De mogelijkheid van verrassing en *overvalling* is bij deze landen groeter dan bijv. bij eilandenstaten. Bij de voorziening der grensstreken in bovenstaanden zin, kan op ruime schaal gebruik worden gemaakt van *natuurlijke hindernissen*.

De vraag op welke van de beide onontbeerlijke elementen — leger ¹⁾ en versterkingen (gecombineerd met versperringen) — de landsverdediging in hoofdzaak moet steunen, is voor elk land afhankelijk van verschillende factoren. Echter geldt *één algemeen beginsel* voor alle landen: Aangezien versterkingen veel personeel vragen en bovendien hooge kosten met zich mede brengen, zal men zich beperkingen op moeten leggen. De vraag zal dus steeds als volgt moeten worden gesteld: Met welk *minimum* aan versterkingen kan worden volstaan?

Een beperking der kostbare versterkingen kan ook nog worden verkregen door een *ruimere toepassing van versperringen*, waaraan *slechts geringe kosten zijn verbonden*.

Volgens schrijver kan *België* als cultureel en industrieel sterk ontwikkeld land, naast versterkingen, geen leger ontberen voor een actieve verdediging van zijn grenzen.

Voor *Nederland* is de situatie echter geheel anders. „*Hier liegt es nahe, das flache, sehr*

¹⁾ luchtwapen inbegrepen.

Nr. 62b VOORSCHRIFT OP HET OORLOGSBEHEER VAN HET ARTILLERIE-MATERIEEL BIJ DE KONINKLIJKE LANDMACHT. (B. M. L. II).

(Aanschr. M. v. S., M. v. D. a.i. van 7 September 1936, IIde Afd. B. Nr. 10).

Het bestaande ontwerp-voorschrift Nr. 293 (B. M. V. IV), dat in 1915 werd gedrukt, was geheel verouderd en voldeed in geen enkel opzicht meer aan de te stellen eischen.

Nr. 401 GRONDSLAGEN EN REGELING BETREFFENDE DE OPLEIDING VAN DE DIENSTPLICHTIGEN BIJ HET KORPS PONTONNIERS EN TORPEDISTEN. Nr. 425 GRONDSLAGEN EN REGELING BETREFFENDE DE OPLEIDING VAN DE DIENSTPLICHTIGEN BIJ HET REGIMENT GENIETROEPEN.

(Aanschr. M. v. S., M. v. D. a.i. van 31 Juli 1936, IIde Afd. B., Nr. 23).

Deze voorschriften zijn samengesteld teneinde aan het instructief personeel onderscheidenlijk van het Korps Pontoniers en Torpedisten en van het Regiment Genietroepen aanwijzingen te geven, nopens de beginselen, welke aan de opleiding van de gewone, de voor kadervorming aangewezen en de voor herhalingsoefeningen onder de wapenen zijnde dienstplichtigen ten grondslag liggen.

In de voorschriften zijn voorts opgenomen de eischen van algemeene lichamelijke vaardigheid en van algemeene militaire bekwaamheid, waaraan vorenbedoelde dienstplichtigen moeten voldoen, alsmede de eischen van militair-technische bekwaamheid, waaraan het dienstplichtig personeel moet voldoen.

UIT DE VAKPERS

DE KLEINERE NEUTRALE STATEN EN DE LANDSVERDEDIGING.

In verband met den huidige bewapenings-wedloop tusschen de groote mogendheden — aldus Oberst. lt. a.D.M. WINKELMANN — zullen de verschillende neutrale staten zoals Denemarken, Zweden, Noorwegen, Finland, *Nederland*, Zwitserland en thans ook België, als gevolg van hun geografische ligging en hun politiek-economische situatie meer aandacht aan de landsverdediging moeten schenken.

De *militaire elementen* der landsverdediging zijn: 1. het leger, 2. het luchtwapen, 3. versterkingen met inbegrip van versperringen, 4. de vloot (voor landen, die zeegrenzen hebben).

Aangezien het niet mogelijk is al deze elementen op gelijke wijze te versterken, is het zaak na te gaan op welke van deze elementen, in verband met de bijzondere omstandigheden van het land, het zwaartepunt moet worden gelegd.

De *kern* der landsverdediging voor iederen neutralen staat moet zijn een *klein*, doch *goed geoefend leger met een evenredig luchtwapen*, dit laatste uitsluitend voor verkenningsoeioeleinden (!).

Staten, die aan groote mogendheden grenzen, zullen steeds permanente versterkingen en versperringen noodig hebben ter ondersteuning van de mobiele verdediging. De mogelijkheid van verrassing en *overvalling* is bij deze landen groeter dan bijv. bij eilandenstaten. Bij de voorziening der grensstreken in bovenstaanden zin, kan op ruime schaal gebruik worden gemaakt van *natuurlijke hindernissen*.

De vraag op welke van de beide onontbeerlijke elementen — leger ¹⁾ en versterkingen (gecombineerd met versperringen) — de landsverdediging in hoofdzaak moet steunen, is voor elk land afhankelijk van verschillende factoren. Echter geldt *één algemeen beginsel* voor alle landen: Aangezien versterkingen veel personeel vragen en bovendien hooge kosten met zich mede brengen, zal men zich beperkingen op moeten leggen. De vraag zal dus steeds als volgt moeten worden gesteld: Met welk *minimum* aan versterkingen kan worden volstaan?

Een beperking der kostbare versterkingen kan ook nog worden verkregen door een *ruimere toepassing van versperringen*, waaraan *slechts geringe kosten zijn verbonden*.

Volgens schrijver kan *België* als cultureel en industrieel sterk ontwikkeld land, naast versterkingen, geen leger ontberen voor een actieve verdediging van zijn grenzen.

Voor *Nederland* is de situatie echter geheel anders. „*Hier liegt es nahe, das flache, sehr*

¹⁾ luchtwapen inbegrepen.

durchschnittene Gelände, in dem leicht weite Überflutungen, undurchschreitbare Flächen und schwer überwindbare kilometerlange Defileen zu schaffen sind, zu einer starken örtlichen Verteidigung von Abschnitt zu Abschnitt von Sperre zu Sperre auszunutzen. Diese die Landesverteidigung begünstigenden natürlichen Schutzgürtel rechtfertigen die Anlage von Befestigungen und die Vorbereitung von Sperrungen zur Verstärkung der Geländeabschnitte selbst auf kosten der mobilen Verteidigungskraft".

Voor beide genoemde landen komt voorts nog de kustverdediging aan de orde.

Vervolgens werkt schrijver aan de hand van een voorbeeld, i.c. Denemarken, zijne inzichten verder uit.

Vierteljahreshefte für Pioniere, November 1936.

v. B.

HET GEBRUIK VAN GEMECHANISEERDE EN GEMOTORISEERDE EENHEDEN DER FRANSCHÉ CAVALERIE.

Niet ieder komt er gemakkelijk toe een buitenlandsch voorschrift eens rustig te gaan bestudeeren. Gelukkig brengt de buitenlandsche vakpers hier uitkomst door het geven van overzichten van den inhoud der voornaamste voorschriften. Zoo geeft thans weer de „Deutsche Wehr" in zijn laatste nummer het eerste deel van een samevatting van het, voor de officieren der Lichte Brigade in het bijzonder, hoogst belangrijke voorschrift: „*Notice provisoire sur l'emploi des unités motorisées et mécaniques de la Cavalerie* (1936)". In deze bespreking treedt duidelijk het typeerende verschil tusschen het gebruik der Fransche- en Duitsche „Pantserdivisies" weer naar voren. Ook de kapitein CALMEYER heeft in zijn voordracht voor de Vereeniging Krijgswetenschappen (4 December j.l.) hier een helder licht op laten vallen. De Duitsche schrijver zegt het zeer kort: „hoofdtzaak voor de Fransche „Cavalerie": verkenning (huzaren); voor de Duitsche „Cavalerie": medewerking in den slag (kurassiers). Het Fransche voorschrift sluit echter medewerking in den slag (en vervolging) geenszins uit. Eveneens wordt vermeld het verdragend gevecht dat deze moderne, snelle Divisies voeren kunnen, daar zij sterk uitgerust zijn met dragonders (ten deele op terreinauto's). De pantser- en vechtwagens worden in dit verband gebruikt voor tegenstooten.

Ook deze serie artikelen is ongetwijfeld een studie ruimschoots waard — en prettiger dan een studie van het voorschrift zelve!

„Deutsche Wehr" No. 49 van 3 December 1936 e.v. nrs.

P.

DE WEDERGEBOORTE DER CAVALERIE.

Nu de lichte (of zware?) troepen overal midden in de reorganisatie zitten en de eenheden te paard in steeds mindere mate in de cavalerie-divisies een plaats vinden, vertoont de vakpers op dit gebied een groote activiteit. Het nog te weinig bekende tijdschriftje: *La Belgique Militaire*, dat *sinds 1 Januari 1937 een weekblad* is geworden, levert hiervoor zeer goede bijdragen.

Wezen wij reeds op de voorgestelde reorganisatie van het Belgische Cavalerie Corps, nu vinden wij weer een artikel dat, zich stellende op de basis van de geschiedkundige ontwikkeling van het ruiterswapen (begin bij de 5e eeuw vóór Chr.), komt tot eenige niet belangrijke wijzigingen op de betrokken voorstellen. Als voornaamste noemen wij daarvan:

- 1°. De wenschelijkheid bij de grenstroepen ook lichte eenheden in te deelen, in het bijzonder wielrijders versterkt met verkenningsafdeelingen bestaande uit cavalerie op auto of motor.
- 2°. Duidelijk onderscheid te maken tusschen zware gepantserde eenheden voor de charge (kurassiers), lichte gepantserde eenheden voor de verkenning (huzaren) (in analogie met Kapitein v. d. Gen. Staf CALMEYER in diens laatste lezing voor de Ver. v. Krijgswetenschappen) en gemengde eenheden om te voet te strijden (dragonders).
- 3°. De „kurassiers" moeten over *zoo klein mogelijke* vechtwagens beschikken, die door *alle terreinen* kunnen gaan en een groote snelheid kunnen ontwikkelen. Men leze de zeer nuttige wenken hierover in het zoo belangrijke artikel.
- 4°. De „huzaren" behooren te bestaan uit pantserwagens en eenheden motorrijders met zijspan, waarbij nog eenheden op auto's (thans in België afgekort tot „ab").
- 5°. De „dragoners" moeten vervoerd worden (zooals wij al wisten) per auto. Hierbij doet zich echter weer de principiële vraag voor: *moet een peloton van 24 man ver-*

voerd worden op één zeswielige vrachtwagen of met 4 auto's à zes passagiers. De schrijver geeft de voorkeur aan de 4 auto's. Wij betwijfelen of grondige proefnemingen hier den schrijver tot zijn voorkeur hebben gebracht. In ieder geval meenen wij dat in Duitschland de groote terreinauto voor ± 20 man reeds is ingevoerd.

6°. Wordt de wenschelijkheid betoogd de paws uit te rusten met één vuurwapen met twee soorten projectielen, t.w. een pantserprojectiel en een projectiel tegen levende doelen.

Uit het betrokken artikel weten wij nu ook — en met zekerheid — dat de beslissing de Belgische Cavalerie te mechaniseeren en motoriseeren reeds gevallen is. Dat daarmee iedere bereden afdeeling zal verdwijnen, gelooven wij niet.

La Belgique Militaire, 10 Januari 1937.

P.

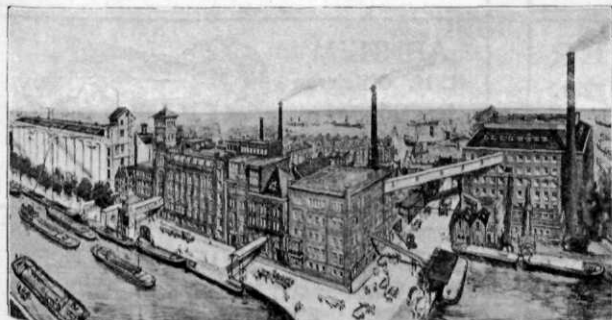
HET VERTRAGEND GEVECHT.

Generaal b. d. REINICKE bespreekt nog eens het vertragend gevecht en komt tot de slotsom, dat troepen, die gedurende langeren tijd vertragend moeten vechten, hetgeen steeds geschiedt op breed front en tegen overmachtigen vijand, behoefte hebben aan:

- Verkennings- en jachtvliegtuigen.
- Artillerievliegtuigen en artilleriemeetcompagnieën.
- Luchtafweergeschut.
- Sterke gemotoriseerde pioniereenheden.
- Gemotoriseerde mitr. eenheden.
- Gemotoriseerde 10 veld kanonnen.
- Vrachtautocolonnes voor troepenvervoer.
- Versterkte verbindingseenheden.

„Deutsche Wehr“, 18 Juni 1936.

C.

**DESTOOMMEELFABRIEK
„HOLLAND“ N.V.
TE AMSTERDAM**

Levert de meest voordeelige
bloemsoorten voor de Brood-,
Banket- en Beschuitbakkerij

ZIJ SPANNEN DE

met 22 Kampioensprijzen, Zilveren
Wisselbekers, 1 Zilveren Lauwerkranen,
8 Eereprijzen, 109 Eerste Prijzen, behaald
bij brood- en beschuitwedstrijden

LEVERANCIER VAN DIVERSE AFDEELINGEN VAN HET LEGER

HOTEL - CAFÉ-RESTAURANT ZUM FRANZISKANER

GROOTE MARKT 23 - BREDA - Telefoon 2912

A. KROES-VAN RIJSWIJK

**SPECIALITEIT IN DUISCH EN HOLLANDSCH BIER
URQUELLE EN DORTMUNDER**

PRIMA KEUKEN - SPECIAAL AANBEVOLEN: NASSI GORENG

HET CAFÉ, WAAR U UWE VRIENDEN ONTMOET